

Painetun sanomalehden urheilu-uutisointi ennen internetiä ja monikanavajulkaisemisen aikakaudella

Määrällinen tarkastelu *Iltalehden* Calgaryn 1988 ja Pyeongchangin 2018 talviolympia uutisoinnista

Antti Laine ja Sofia Kotilainen

Tässä pitkittäistutkimuksessa selvitämme kolmenkymmenen vuoden aikajänteellä, millaiseksi painetun sanomalehden urheilu-uutisointi on muuttunut, kun tiedon digitalisaation sekä internetin ja sosiaalisen median myötä on siirrytty monikanavajulkaisemisen aikakaudelle. Tutkimusaineisto koostuu *Iltalehden* vuosien 1988 ja 2018 talviolympia uutisoinnista. Analysoimme aineistoa määrällisesti sanomalehtien urheilu-uutisten tarkasteluun kehitetyllä mittarilla, jonka sisältämien muuttujien mukaisesti olemme mitanneet ja luokitelleet kaikki aineiston jutut ja kuvat. Urheiluaineiston määrä ja osuus *Iltalehden* kaikista sisällöistä laski aineiston tarkasteluvuosien välillä huomattavasti. Visuaalisuus sekä henkilö- ja mielipidejuttujen osuus ovat kasvaneet reaaliaikaisen uutisoinnin valtakaudella, mutta reportaaseja ja grafiikoita hyödynnetään yhä varsin vähän, kuten myös monimediaalisuutta yhteistyössä sähköisten viestimien kanssa.

Digitalisaation eli digitaalitekniikan käyttöönoton arjessa katsotaan käynnistyneen 1980-luvulla kotitietokoneiden yleistymisestä. Internetiin Suomi liittyi muiden Pohjoismaiden tapaan vuosikymmenen lopulla ja kotikäyttöön internet alkoi levitä maassamme 1990-lu-

vun alkupuoliskolla. Nykyisin verkko-palvelujen kuluttajat pääsevät mobiililaitteillaan tietoverkkoon melkein pä missä tahansa ja osallistuvat kaiken aikaa sisällöntuotantoon sosiaalisessa mediassa. Mediakulttuurin saralla tämä on tarkoittanut muun muassa sitä, että uu-

tistuoanto on reaaliaikaistunut ja sen vuorovaikutteisuus lisääntynyt (esim. Robinson 2011), mikä on merkinnyt myös uutisoinnin kasvavaa monikanavaisuutta. Reaaliaikaiseen uutistuoantoon tiiviisti kytkeytyvällä monikanavajulkaisemisella (*cross-media publishing*)

tarkoitamme samojen uutisten tai sisältöjen monimediaista tarjoamista useammissa vaihtoehtoisissa viestintäkanavissa, kuten sanomalehdessä, verkkosivuilta tai sosiaalisessa mediassa. Julkaistavaa sisältöä voidaan räätälöidä viestintäväliseen tai kohderyhmän mukaan. (Deuze 2004, 140; Erdal 2011, 214.) Uudet teknologiat ovat muuttaneet merkittäväällä tavalla painettujen lehtien työprosesseja, mutta luoneet samalla uudenlaisia väyliä sisältöjen jakamiseen (Erdal 2011, 214; Salminen & Hakaniemi 2007).

Artikkelissamme vertaamme painetun sanomalehden urheilu-uutisointia monikanavajulkaisemisen aikakaudella vastaavan lehden urheilu-uutisointiin ajalta ennen internetin käytön yleistymistä. Tutkimuskysymyksemme on, miten suomalaisen iltapäivälehden urheilu-uutisointi on kolmen vuosikymmenen kuluessa muuttanut määrällisesti. Lisäksi esitämme tulkintoja siitä, miksi muutokset ovat tapahtuneet. Yksityiskohtaisen analyysin kohteena on *Iltalehden* Calgaryn 1988 ja Pyeongchangin 2018 talviolympia uutisointi.

Suomalaisista printtilehdistä olemme valinneet tutkimuskohteeksi iltapäivälehden, sillä urheiluaineiston määrä ja suhteellinen osuus on iltapäivälehdissä paljon suurempi sekä asema myyntivaltina merkittävämpi kuin muissa sanomalehdissä (ks. Laine 2011, 22). Keskeinen

valintaperuste on myös se, että Suomessa molemmat iltapäivälehdet ovat kokonaistavoittavuudeltaan luetuimpia lehtiä (KMT Lukija 2019). Tutkimuksessa käytetyn mittausmenetelmän yksityiskohtaisuuden ja työläyden vuoksi otimme tutkimuskohteeksi iltapäivälehdistä vain toisen. *Iltalehteen* päädyimme, koska siitä saimme molempien aineistojaksojen paperilehdet käyttöömmme.

Olympiakisat valitsimme tutkimuskohteeksi tasapuolisen vertailuasetelman tavoittaaksemme. Urheilun suur tapahtumien aikaan urheilun näkyvyys on lehdissä suurimmillaan ja raportointiresurssit venytettynä äärimilleen (esim. Laine 2011, 23). Pyeongchangin vuoden 2018 olympiakisat olivat tutkimusta tehdessämme edelliset käydyt kisat. Vertailukohdaksi otimme Calgaryn vuoden 1988 kisat, sillä tuolloin Suomi ei vielä ollut liittynyt kansainväliseen internetverkkoon. Kisojen valintaan vaikutti myös se, että urheilu julkisuus on usein varsin menestyskeskeistä ja molempiin kisoihin osallistui yksi selkeästi muita paremmin menestynyt suomalainen mies- ja naisurheilija.

Suomalaiset muistavat Calgaryn 1988 talviolympialaiset erityisesti mäkitoka Matti Nykäsen kolmesta kultamitalista, joista yksi tuli joukkuekilpailusta. Marjo Matikainen sivakoi ladulla henkilökohtaisen kulta- ja pronssimitalin sekä

hiihti naisten pronssille ylätäneessä viestijoukkueessa. Lisäksi kisojen suomalaiskohokohtia oli miesten jääkiekkomaajoukkueen ensimmäinen arvokisamitali, joka kirkastui pronssista hopeaksi Suomen voitettua kisojen päätösottelussa Neuvostoliiton. Pyeongchangin vuoden 2018 talviolympialaisissa Suomen ainoan kultamitalin saalisti kisojen päätösviikonloppuna Iivo Niskanen 50 kilometrin perinteisen hiihtotavan kilpailusta. Kaikista muista Suomen mitaleista vastasivat naiset. Menestynein oli maastohiihtäjä Krista Pärmäkoski kolmella henkilökohtaisella mitalilla, joista yksi oli hopeinen ja kaksi pronssisia. Pronssille ylsivät myös Enni Rukajärvi lumilautailun slopestylessa sekä naisten jääkiekkomaajoukkue. Kumpikaan näistä lajeista ei ollut vielä vuonna 1988 olympiaohjelmassa. Suomalaisurheilijoiden menestys on syytä huomioida tutkimustuloksia tarkasteltaessa, sillä se vaikuttaa merkittävästi siihen, mistä lehdet uutisoivat.

Urheilusosiologisen tutkimuksen piirissä tehdyille vastaaville urheilumedian pitkäjäsenanalyysille on ollut metodologisesti hyvin tyypillistä se, että ne ovat keskittyneet painettujen lehtien määrälliseen ja laadulliseen sisällön erittelyyn, olympiaurheilun nationalistisiin mediarepresentaatioihin (Cho 2009; Finlay 2016; Jakubowska 2017; Vincent ym. 2018) sekä uutisoinnin sukupuolit-

tuneisiin eroihin, erityisesti naisurheilijoiden esittämisen tapoihin uutisoinnissa (esim. King 2007; Laine 2016a; Kaiser 2018; Billings & Angelini 2019; Biscomb & Matheson 2019). Haluamme nostaa esille etenkin Kay Biscombin ja Hilary Mathesonin (2019) tutkimuksen, jossa jäljitetään brittiläisen urheilujournalismin yhteiskunnallisia ja kulttuurisia muutoksia saarivaltakunnan sanomalehdistössä neljällä vuosikymmenellä (1984–2014). Pitkittäistutkimusta monikanavajulkaisemisen vaikutuksista suomalaisten printtilehtien urheiluuutisointiin ei ole aiemmin laadittu. Toisentyypisiä muutostarkasteluja on kuitenkin tehty. Tällainen on esimerkiksi Annu Kaivosaaaren (2017) väitöskirja naishihtäjiä koskeneesta uutisoinnista ja siinä tapahtuneista muutoksista *Urheilulehden* teksteissä vuosien 1905–2010 välisenä aikana. Tarkastelemme aiempien tutkimusten antia vuoropuheluna artikkelimme tulososiossa.

Aineisto ja menetelmät

Tutkimusaineistomme koostuu Calgaryn 1988 ja Pyeongchangin 2018 talviolympiakisojen uutisoinnista *Iltalehden* printtiversiossa. Calgaryn kisat kestivät 16 päivää (13.–28.2.1988) ja Pyeongchangin kisat 17 päivää (9.–25.2.2018). Molempien olympialaisten osalta ai-

neisto kattaa ajanjakson, joka alkaa päivä ennen kisojen alkua ja päättyy päivä kisojen päättymisen jälkeen (Calgary 12.–29.2.1988 ja Pyeongchang 8.–26.2.2018). *Iltalehden* printtiversio on kuusipäiväinen irtonumeroina myytävä sanomalehti, joka ei ilmesty sunnuntaisin. Molempiin ajanjaksoihin osui kolme sunnuntaita, joten Calgaryn aineisto sisältää 15 lehteä ja Pyeongchangin aineisto 16 lehteä.

Tutkimusaineistomme sisältää runkolehden, muttei erikseen myytäviä liitteitä. Kun tarkastelussa huomioidaan koko lehden sivut, käytämme termiä kokonaisaineisto. Sen erottelemme tuloksissa lehden muihin sivuihin ja urheilusivuihin, mikä mahdollistaa urheilusivujen osuuden esittämisen lehdessä. Kun tarkastelu kohdistuu urheilusivujen kaikkiin sisältöihin, puhumme urheiluaineistosta. Urheiluaineiston osalta erottelemme olympiauutisoinnin, muun urheilu-uutisoinnin ja mainokset. Tämä mahdollistaa sen selvittämisen, kuinka paljon urheilusivuilla on toimituksellista aineistoa ja miten se jakautuu olympiauutisointiin ja muuhun urheilu-uutisointiin. Yksityiskohtaisimmin keskitymme lehtien etu- ja urheilusivujen olympiauutisoinnin luokitteluun ja mittaamiseen. Käytämme tästä aineistosta nimitystä olympia-aineisto.

Määrällisen analyysin olemme teh-

neet hyödyntäen sanomalehtien urheiluaineiston luokittelua ja mittaamista varten kehitettyä mittaria (Laine 2016b; ks. myös Laine 2011, 141–151). Mittarin muuttujia olemme joiltain osin karsineet ja muokanneet tutkimustarkoitukseemme soveltuviksi, mutta muuten olemme toteuttaneet mittaus- ja koodaustyön mittarissa esitetyn mukaisesti.

Kokonaisaineiston ja urheiluaineiston erottelun olemme rajanneet sivumäärätarkasteluun. Olympia-aineiston havaintoyksikköjä ovat jutut ja kuvat. Havaintoyksiköllä tarkoitamme yksikköjä, joihin liittyvinä tiedot tutkittavista ilmiöistä merkitään muistiin (ks. Pietilä 1976, 102). Havaintoyksikköjen tekstiosia, joita ovat esimerkiksi jutun pääotsikko, ingressi, väliotsikot ja leipäteksti, emme tarkastele tutkimuksessa erikseen. Jutulla tarkoitamme erilliseksi määriteltävää sisällön ja muodon sulautumaa. Sillä ei ole merkitystä, minä kokoinen tai tyyppinen kyseinen sulautuma on: esimerkiksi valinnat (kuten Päivän lammas) ja tietovisat olemme luokitelleet jutuiksi siinä missä tilankäytöltään kookkaammatkin sisällöt. Kuvat ja niihin kuuluvat kuvatekstit olemme sisällyttäneet juttumuuttujia määrittäessämme jutun havaintoyksikköön. Yksittäisistä jutuista muodostuvia juttukokonaisuuksia emme tutkimuksessa tarkastele (vrt. Laine 2016b).

Kuvat ja niiden sisältämät kuvatekstit olemme lisäksi määritelleet omaksi havaintoyksiköksi ja koodanneet mitarin kuvamuuttujien mukaisesti. Tämän tarkoituksena on ollut selvittää kuvien määrään, kokoon ja suhteelliseen osuuteen perustuvia tietoja sekä laatueroaluokitteluun perustuvia tietoja (kuten kuvan kohde ja kohteen sukupuoli). Kuviksi olemme määritelleet kaikki olympia-aineiston sisältämät valokuvat ja grafiikat – juttujen tunnusgrafiikoita lukuun ottamatta. Antti Laineen (2016b) mittarissa grafiikat sijoitetaan omaksi havaintoyksiköksi, mutta koska niitä oli koko olympia-aineistossa vain neljä, päädyimme koodaamaan ne osaksi kuvamuuttujia.

Jutuilla on neljä tunnistemuuttujaa (olympiakisat, päivämäärä, koodi ja otsikko) ja 12 sisältömuuttujaa. Juttujen sisältömuuttujat ovat 1) aihealue, 2) juttutyypin, 3) urheilumuoto, 4) urheilija, 5) urheilijan sukupuoli, 6) muu henkilö, 7) muun henkilön sukupuoli, 8) sijainti, 9) koko (cm²), 10) toimittaja, 11) toimittajan sukupuoli ja 12) toimittajan valokuvan koko (cm²). Juttujen sisältämät kuvat olemme koodanneet juttukoodien mukaisesti. Kuvien sisältömuuttujat ovat 1) koko (cm²), 2) kohde, 3) kohteen sukupuoli ja 4) väri.

Muuttujien arvojen keskinäisiä suhteita tarkastelemme muuttujasta riippuen

joko nominaali- eli laatueroasteikolla tai suhdeasteikolla (ks. Seppänen 2005, 152–153). Muuttujien luokat käyvät ilmi tutkimuksen liitteestä 1. Luokka on tässä merkityksessä synonyymi muuttujan arvolle. Koodaus- eli luokitusyksikkö on se osa havaintoyksikköä, jonka perusteella havaintoyksikkö saa tietyn muuttujan arvon (ks. Seppänen 2005, 152). Kun havaintoyksikkönä on juttu ja muuttujana esimerkiksi urheilumuoto, on jutun koodausyksikkö se osa, joka käsittelee urheilumuotoa. Mittaustyön olemme tehneet neliösenttilaskennalla (cm²) ja suhdeasteikkona käytämme sivumäärää. Sanomalehtien sisältöjä analysoivissa tutkimuksissa lasketaan usein työekonomian takia juttujen kappalemääriä. Lukumääriin perustuva vertailu saattaa antaa kuitenkin harhaanjohtavia tuloksia juttujen painoarvosta. Esimerkiksi tässä tutkimuksessa *Iltalehden* 2018 olympia-aineistossa henkilöjuttujen ja -haastattelujen osuus oli lukumäärittäin tarkasteltuna noin 17 prosenttia ja neliösenttimetreittäin tarkasteltuna 32 prosenttia.

Neliösenttilaskentaan päädyimme toteutukseltaan yksinkertaisemman palstamillimettilaskennan sijaan siksi, että niin lehden koko kuin myös palstojen määrä ja koko ovat aineistovuosien välillä muuttuneet. Molempina aineistovuosina *Iltalehteä* on julkaistu niin sanotussa tabloidikoossa, mutta vuoden

1988 tabloidikoko oli vuotta 2018 suurempi. Vuonna 1988 lehden painopinta-ala eli marginaalien sisään jäävä alue oli 1 234,1 cm² (korkeus 43 cm x leveys 28,7 cm) ja vuonna 2018 nykyisen mukainen 923,45 cm² (36,5 cm x 25,3 cm). Molempien aineistovuosien tulostarkastelun esitämme lehden senhetkisen painopinta-alan mukaisesti, mutta tuloksia tarkasteltaessa on syytä pitää mielessä, että vuonna 1988 painopinta-ala oli noin 1,34 kertaa suurempi kuin vuonna 2018. Kaikki kokosivua pienemmät sisällöt olemme mitanneet 0,1 senttimetrin tarkkuudella viivoittimella. Yksittäisen sivun suurimman sisällön laajuuden olemme selvittäneet laskemalla muiden sisältöjen erotuksen kokosivun koosta. Näin jokaisen sivun neliösenttisumma on vakio. Nelikulmiomuodosta poikkeavat epäsymmetriset sisällöt (esimerkiksi tekstin päälle tulevat kuvat) olemme mittausta varten osittaneet muodon ääriviivoja mukaileviksi nelikulmioiksi ja laskeneet niiden neliösenttisumman. Myös urheiluaaineiston sisältämät mainokset on mitattu neliösentteinä. Urheiluaaineiston sisältämän muun urheilu-uutisoinnin määrän olemme selvittäneet vähentämällä urheilusivujen neliösenttisummasta urheilusivujen sisältämän olympia-aineiston ja mainoksien neliösenttisummat. Havainnollistamme urheiluaineiston mittauseriaatteita kuviolla 1.

1. Juttu, jonka koko on 415,25 cm². Sivun suurimpana juttuna sen koko on laskettu vähentämällä sivun muiden sisältöjen kokojen summa (508, 20 cm²) sivun kokoa (923,45 cm²). Juttu sisältää yhden valokuvan, jonka koko on 193,2 cm² (11,5 cm x 16,8 cm).
IL 39

2. Juttu, jonka koko on 210,0 cm² (12,5 cm x 16,8 cm). Juttu sisältää yhden valokuvan, jonka koko on 107,1 cm² (8,5cm x 12,6 cm).

3. Ei olympia-aiheinen juttu, jonka koko on 63,0 cm² (7,5 cm x 8,4 cm).

4. Juttu, jonka koko on 63,0 cm² (7,5 cm x 8,4 cm). Juttu sisältää yhden valokuvan, jonka koko on 12,6 cm² (4,2 cm x 3,0 cm).

5. Juttu, jonka koko on 21,0 cm² (2,5 cm x 8,4 cm). Juttu sisältää yhden valokuvan, jonka koko on 1,5 cm² (1,0 cm x 1,5 cm). Juttu sisältää yhden tunnusgraafikan, joita ei tutkimuksessa huomioida.

6. Juttu, jonka koko on 21,0 cm² (2,5 cm x 8,4 cm). Juttu sisältää yhden valokuvan, jonka koko on 1,5 cm² (1,0 cm x 1,5 cm). Juttu sisältää yhden tunnusgraafikan, joita ei tutkimuksessa huomioida.

7. Juttu, jonka koko on 84,0 cm² (10,0 cm x 8,4 cm). Juttu sisältää kaksi valokuvaa, joista molempien koko on 2,25 cm² (1,5 cm x 1,5 cm). Vaikka juttuun kaikki kysymykset eivät ole olympia-aiheisia, on juttu sijoitettu osaksi olympia uutisointia.

8. Tunnus, jonka koko on 12,6 cm² (1,5 cm x 8,4 cm).

9. Mainos, jonka koko on 33,60 cm² (4,0 cm x 8,4 cm).

KUVIO 1. Sanomalehtiaineiston mittausesimerkki (Ilta-Lehti 22.2.2018)

Tulokset

Kokonais- ja urheiluaineistojen osalta esitämme kunkin luokan päivittäiskohdittaisen sivukeskiarvon (s/pv) ja osuuden (%) aineistoissa sekä aineistojen välisen muutoksen sivukeskiarvoina ja sivukeskiarvoista laskettuina prosentteina (taulukko 1a ja 1b).

Olympia-aineistojen ja kuvaan tarkastelun samalla tapaa (taulukko 1c). Lisäksi olympia-aineistoista esitämme juttujen ja kuvien lukumäärän päivittäiskohdittaisen keskiarvon (n/pv) ja keskimääräisen koon (cm² ka.) ja keski-määrien muutoksen aineistovuosien

välillä (taulukko 1d).

Olympia-aineistojen juttujen aihealueiden, juttutyypin ja juttujen urheilumuotojen sekä kuvien kohteiden (taulukot 2–4 ja 8) tarkastelumme perustuu kunkin muuttujan sisältämien luokkien sivumääräsummien (s) ja suhteellisten osuuksien (%) erittelyyn aineistokohtaisesti sekä muutoksen esittämiseen prosenttisyksikköinä (%-yksikköä). Kyseisiltä osin tarkastelomme siis muutosta aineistojen prosenttiosuuksien erotuksena (2018 aineiston % – 1988 aineiston % = muutos prosenttisyksikköinä) tyypillisimmin käytetyn prosentuaalisen muutoksen sijasta. Tähän päädyimme, sillä prosentuaalinen muutos olisi monien luokkien osalta sekoittanut tulostarkastelua. Esimerkiksi urheilumuodoissa yhdistetyn prosentuaalinen muutos oli vuosien 1988–2018 olympia uutisoinnissa +7 238,9 prosenttia, vaikka osuus kaikesta olympia uutisoinnista oli vuonna 2018 vain 2,9 prosenttia. Lisäksi ongelmia olisi aiheutunut siitä, että useista luokista prosentuaalista muutosta ei olisi pystynyt esittämään, sillä kyseisten neljän muuttujan osalta kaikkien luokkien mukaista uutisointia ei sisältänyt molempiin aineistoihin.

Olympia-aineistojen jutuissa käsiteltujen urheilijoiden sukupuolijakauman, kuvissa esiteltyn henkilöiden sukupuolijakauman ja jutuissa tarkasteltujen ur-

heilijoiden kansalaisuusjakauman (taulukot 5, 6 ja 7) suhteen vastaavia ongelmia ei ollut. Näiden muutoksen esittäminen taulukoissa 1a–1c tarkastelujen muutusten tapaan sivukeskiarvoina ja sivukeskiarvoista laskettuina prosentteina.

Sivumääräsummat olemme laske-neet jakamalla mitattujen neliösenttien summan lehden senhetkiselällä sivukoolla. Niiltä osin, kun tarkastelu perustuu juttumääriin (n), mainitsemme tämän erikseen. Kaikkien tulososion sisältämien taulukoiden tiedot olemme lajitelleet suuruusjärjestykseen taulukoiden oikeanpuolimmaisena sarakkeen mukaisesti.

Aineistojen yleiskuva

Aloitamme tulospöytäselityksen esittämällä yleiskuvan Calgaryn 1988 ja Pyeongchangin 2018 aineistoista. Taulukossa 1a tarkastelemme lehden muiden sivujen ja urheilusivujen välistä suhdetta. Taulukossa 1b erittelemme urheilusivujen jakautumista olympia-uutisointiin, muuhun urheilu-uutisointiin ja mainoksiin. Taulukossa 1c vertaamme olympia-aineistojen jakautumista tekstiin ja kuviin. Taulukossa 1d kohteena on olympia-aineistojen juttujen ja kuvien määrä sekä koko.

Urheilusivujen määrä ja osuus oli paljon suurempi Calgaryn aineistossa kuin Pyeongchangin aineistossa. Vuo-

den 1988 lehdissä oli keskimäärin 13,8 urheilusivua päivässä, kun vuoden 2018 lehdissä niitä oli 9,5. Lehden kokonais-sivumäärä on kuitenkin kasvanut selvästi, mikä tarkoittaa sitä, että urheilusivujen osuus lehdessä oli merkittävästi suurempi vuonna 1988 (31,2 %) kuin vuonna 2018 (17,1 %). Urheilusivujen päivittäiskohtaisessa keskiarvossa pudotusta on tullut runsaat neljä sivua (-31,2 %). (Taulukko 1a.) Mainosten määrän väheneminen urheilusivuilla selittää päivittäiskohtaisen sivukeskiarvon laskua vain puolella sivulla. Valtaosaltaan pudotus on siten tapahtunut toimituksellisen urheiluaineiston määrässä, minkä osalta niin olympia-uutisoinnin kuin muunkin urheilu-uutisoinnin päivittäiskohtainen sivumäärä on laskenut selvästi. Olympia-uutisoinnin sivumäärä on vähentynyt runsaan neljänneksen (-26,6 %) ja muun urheilu-uutisoinnin sivumäärä noin 40 prosenttia. (Taulukko 1b.)

Yksityiskohtaisimman analyysin kohteena olleen olympia-uutisoinnin tarkastelu osoittaa, että kuvien osuus on kasvanut yli viidellä prosenttiyksiköllä ollen vuonna 2018 jo yli puolet (51,4 %) kaikesta olympia-uutisoinnista. Olympia-uutisoinnin supistumisen myötä niin kuvien kuin tekstinkin sivumäärä ja niiden prosentuaaliset osuudet ovat kuitenkin pudonneet ajanjaksolla selvästi. (Taulukko 1c.) Myös juttujen ja kuvien luku-

määrä on pudonnut vuosien 1988 ja 2018 välillä selvästi. Vuonna 1988 juttuja oli yli kaksi kertaa enemmän kuin vuonna 2018, mutta juttujen keskimääräinen koko on sen sijaan suurentunut vuoteen 2018 tultaessa. Kun huomioidaan lehden senhetkinen sivukoko, yhden jutun keskimääräinen koko oli vuonna 1988 noin kolmannes sivukoosta ja vuonna 2018 noin puoli sivua. Tämä selittyy paljolti muutoksilla juttutyypeissä, joita tarkastelemme artikkelissa erikseen. Kuvien päivittäiskohtainen lukumäärä on pienentynyt selvästi ja keskimääräinen koko niukasti tarkastelujakson aikana. (Taulukko 1d.)

Ylipäänsä kuva-aineistojen määrän kasvu suhteessa tekstiaineistoihin joh-tuu 2010-luvulla myös uutisten digitaalisen kuluttamisen kasvusta ja siihen liittyvästä visualisoitumisesta (Biscomb & Matheson 2019, 277). Aiemmassa määrällisessä tutkimuksessa on todettu vastaavasti, että digitalisaation tapaan myös tabloidisaatio, jolla tarkoitetaan tabloidiformaattiin siirtymisen ohella muun muassa viihteellisten arvojen korostumista ja asioiden yksinkertaistamista, on johtanut kuvien runsaampaan käyttöön (esim. Laine 2011, 49–53, 313–319; Kivioja 2018, 150–155). Muutokset eivät ole kuitenkaan olleet johdonmukaisia, sillä esimerkiksi *Helsingin Sanomien* kirjallisuusjournalismia tarkastelevassa

Taulukko 1a. Iltalehden Calgaryn 1988 ja Pyeongchangin 2018 kokonaisaineistojen jakautuminen lehden muihin sivuihin ja urheilusivuihin

	Calgary 1988		Pyeongchang 2018		Muutos	
	s/pv	%	s/pv	%	s/pv	%
Muut sivut	30,5	68,8	46,0	82,9	15,5	51,0
Urheilusivut	13,8	31,2	9,5	17,1	-4,3	-31,2
Yhteensä	44,3	100,0	55,5	100,0	11,2	25,4

Taulukko 1b. Iltalehden Calgaryn 1988 ja Pyeongchangin 2018 urheiluaineistojen jakautuminen olympiaautilisointiin, muuhun urheilu-uutisointiin ja mainoksiin

	Calgary 1988		Pyeongchang 2018		Muutos	
	s/pv	%	s/pv	%	s/pv	%
Olympiaautilisointi	10,0	72,7	7,4	77,6	-2,7	-26,6
Muu urheilu-uutisointi	2,9	20,7	1,7	18,0	-1,2	-40,3
Mainokset	0,9	6,6	0,4	4,5	-0,5	-53,2
Yhteensä	13,8	100,0	9,5	100,0	-4,3	-31,2

Taulukko 1c. Iltalehden Calgaryn 1988 ja Pyeongchangin 2018 olympia-aineistojen jakautuminen tekstiin ja kuviin

	Calgary 1988		Pyeongchang 2018		Muutos	
	s/pv	%	s/pv	%	s/pv	%
Kuvia*	4,8	46,1	3,8	51,4	-1,0	-20,4
Tekstiä	5,6	53,9	3,6	48,6	-2,0	-35,7
Yhteensä	10,5	100,0	7,5	100,0	-3,0	-28,6

*Kuvissa ovat mukana valokuvat, grafiikat ja jutut laatineita toimittajia esittävät valokuvat.

Taulukko 1d. Iltalehden Calgaryn 1988 ja Pyeongchangin 2018 olympia-aineistojen juttujen ja kuvien määrä sekä koko

	Calgary 1988		Pyeongchang 2018		Muutos	
	n/pv	cm ² ka.	n/pv	cm ² ka.	n/pv	cm ² ka.
Jutut	34,0	379,7	16,3	422,8	-17,7	43,1
Kuvat**	42,7	138,5	28,6	123,3	-14,1	-15,2

**Kuvissa eivät ole mukana jutut laatineita toimittajia esittävät valokuvat.

tutkimuksessa juttujen havaittiin tabloidisaatiohypoteesin vastaisesti pidentyneen ja palastelun vähentyneen (Hellman & Ruohonen 2020, 215–217, 227–229). Juttukokojen osalta tutkimustuloksemme ovat samansuuntaisia. Juttukokonaisuuksien palastelua emme ole tutkineet.

Vuonna 1988 valtaosa Iltalehdestä painettiin vielä mustavalkoisena, kun taas vuonna 2018 kaikki lehden sivut olivat nelivärisiä. Tämä näkyy myös olympia-aineiston kuvien värivertailusta: vuonna 1988 nelivärikuvien osuus oli noin 18 prosenttia ja vuonna 2018 noin 98 prosenttia.

Juttujen aihealueet

Juttujen aihealueet ja juttutyypit liittyvät monilta osin toisiinsa. Urheilijoita ja heidän taustajoukkojaan esitellään usein henkilöjutuissa ja -haastatteluissa. Ennako- ja tapahtumajutuissa sekä ennako- ja tapahtuma-haastatteluissa puolestaan keskitytään kisatapahtumien ennakointiin ja niistä raportointiin. Pelkkä juttutyypien tarkastelu ei kuitenkaan kerro siitä, mistä aiheista juttuja julkaistaan. Laineen (2016b) sanomalehtien urheiluaineiston analyysiin keskittyvässä mittarissa on 25 aihealuetta, jotka tyypitimme aineistolähtöisesti 20:een. Näistä kuuteen luokkaan sijoittunutta uutisointia oli lopulta niin vähän, että sijoitimme

ne raportointivaiheessa luokkaan muu. Esitämme molempien olympia-aineistojen aihealueet sekä näiden muutoksen prosenttiyksikköinä taulukossa 2.

Selvästi eniten aineistojen välillä kasvoi aihealue urheilijoiden esittely (+12,6 %-yksikköä). Myös urheilijoiden taustajoukoista (+4,2 %-yksikköä) sekä palkinnoista, palkintojenjaoista ja juhlinnasta (+2,5 %-yksikköä) kerto-

vien juttujen osuudet nousivat vuodesta 1988 vuoteen 2018 tultaessa. (Taulukko 2.) Tällaisten aiheiden käsittelyä lisäämällä sanomalehdet ovat pyrkineet vastaamaan digitaalisen mediatuotannon asettamaan haasteeseen (ks. myös esim. Kivioja 2018, 165). Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna ilmiö ei ole mitenkään uusi, vaan pikemminkin osa jatkumoa. Teknologiset innovaatiot ovat ennenkin

muokanneet julkaisualustoja, uutisoinnin kulutustottumuksia ja journalistisia toimintaprosesseja. Suomalaislehdistö joutui 1920-luvun jälkipuoliskolta lähtien kilpailemaan Yleisradion suorien radiolähetysten kanssa, ja 1960-luvulta lähtien yleistyneet televisiovastaanottimet puolestaan mahdollistivat urheilun seuraamisen kotikatsomoista omin silmin pelkän radioselostuksen sijasta (Itkonen ym. 2008, 34–35; Laine 2012, 282–283). Sanomalehdet vastasivat ensin radion ja sittemmin television kilpailuun mediayleisöistä kiinnittämällä huomiota esimerkiksi urheilujuttujen otsikointiin ja kuvien kokoon. Ne kehittivät mediakriittistä raportointia, vähensivät tapahtumareferaatteja ja lisäsivät henkilökerrontaa. (Virtapohja 1998, 71–80; Laine 2012, 284–285; Kivioja 2018, 165–166; ks. pohjoismaisen urheilumedian osalta vastaavasta kehityksestä myös Wallin 1998, 39; Dahlén 2008, 194–204.)

Kilpailu- ja ottelutapahtumien raportointi oli molemmissa aineistoissa selvästi yleisin aihealue, mutta kyseisen luokan osuus laski aineistovuosien välillä eniten (–7,7 %-yksikköä). Kilpailu- ja otteluennakko puolestaan oli vuonna 1988 toiseksi yleisin ja vuonna 2018 kolmanneksi yleisin aihealue. Myös niiden osuus putosi aineistovuosien välillä (–2,5 %-yksikköä), mutta selvästi vä-

Taulukko 2. Juttujen aihealueet Iltalehden Calgaryn 1988 ja Pyeongchangin 2018 olympia-aineistoissa

Aihealue	Calgary 1988		Pyeongchang 2018		Muutos %-yks.
	s	%	s	%	
Urheilijoiden esittely	18,9	12,0	29,4	24,6	12,6
Urheilijoiden taustajoukot	2,0	1,3	6,5	5,4	4,2
Palkinnot, palkintojenjako ja juhlinta	5,0	3,2	6,8	5,7	2,5
Katsaus kishistoriaan	1,1	0,7	2,2	1,8	1,1
Talous ja raha	0,8	0,5	1,8	1,5	1,0
Kisakaupunki, -paikat ja -järjestelyt	5,8	3,7	5,3	4,5	0,8
Televisio ja urheilutoimittajat	1,3	0,8	1,7	1,4	0,6
Doping	4,3	2,7	1,4	1,2	–1,5
Kisaopas	4,5	2,8	0,4	0,4	–2,5
Kilpailu- ja otteluennakko	22,4	14,3	14,1	11,8	–2,5
Katsojat ja kisojen seuraaminen	11,1	7,1	0,0	0,0	–7,1
Kilpailu- ja otteluraportti	73,2	46,7	46,5	38,9	–7,7
Muu*	4,6	2,9	2,0	1,7	–1,3
Sekalainen	1,9	1,2	1,3	1,1	–0,1
Yhteensä	156,9	100,0	119,5	100,0	0,0

*Politiikka ja poliitikot, sairastumiset ja loukkaantumiset, terveiset urheilijoille, tuomarit, tuomaritoiminta ja protestit, vartalo ja vaatteet sekä vedonlyönti -luokkiin sijoittuneita juttuja oli sen verran vähän, että ne sijoitettiin luokkaan muu.

hemmän kuin kilpailu- ja ottelutapahtumien jälkikäteisraportointi. (Taulukko 2.) Tämä on sikäli luonnollista, että etukäteen julkaistuissa jutuissa pystytään paremmin vastamaan sähköisten viestimien kilpailuun. Toiseksi eniten las-ki – kokonaan toimittajien aihevalikoimasta vuoteen 2018 tultaessa pois jääneen – katsojat ja kisojen seuraaminen -luokan osuus (-7,1 %-yksikköä) (taulukko 2). Vielä vuonna 1988 se oli säännöllisesti uutisoitu aihe. *Iltalehti* esimerkiksi järjesti julkisuudesta tunnetuille henkilöille kisastudioita ja kirjoitti juttuja siitä, miten he reagoivat kisatapahtumia katsoessaan. Kerran tällaisesta aiheesta otsikoitiin lehden etusivullakin: ”Hjalliksen uusi pupuli Iltalehden kisastudiossa” (*Iltalehti* 18.2.1988). Kyse oli siitä, että vielä tuolloin parhaiten purjeh- tijana tunnettu Harry ”Hjallis” Harkimo seurasi studiossa kisatapahtumia uuden tyttöystävänsä Leena Alamäen (vuodes- ta 1989 alkaen Leena Harkimo) kanssa.

Juttutyypit

2000-luvun ensimmäinen vuosikym- men muutti huomattavasti sitä tapaa, miten toimittajat laativat ja lukijat vas- taanottavat uutisia. Nykyisin etenkin nuorimmat sukupolvet hyödyntävät ai- empaa enemmän digitaalisia uutiskana- via ja urheilumedian seuraamisen tavat

ovat muuttuneet. Myös journalistiset käytännöt ja uutisten tuotanto ovat ko- keneet murroksen. Digitalisaation myö- tä median *konvergenssi* eli monimediai- suus, erilaisten perinteisten medioiden elementtien yhdistäminen monialus- taiseen, verkkovälitteiseen ja mobiiliin uutisointiin, on muuttanut mediakent- tää. (Esim. Kivioja 2018, 67–77.) Medi- an konvergenssin seurauksena eri media- tyyppien läheneminen ja yhdyntyminen toisiinsa on johtanut uudenlaisiin yhteis- työtapoihin uutistuottajien välillä, mut- ta se on lisännyt myös sosiaalista ja kult- tuurista konvergenssia sekä vuorovaikut- teisuutta (Deuze 2004, 140; Erdal 2011, 216).

Esimerkiksi urheilun arvokisojen uutisoinnissa tärkeällä sijalla ovat vuoro- vaikutteiset sosiaalisen median kanavat, joiden avulla yleisö voi vastavuoroises- ti osallistua median sisällöntuotantoon, uutisten jakamiseen ja kommentointiin (Bentivegna & Marchetti 2019, 2183, 2188–2189; Brown ym. 2019). Myös ur- heilutoimittajat hyödyntävät Instagramin ja Twitterin tapaisia välineitä omas- sa toiminnassaan, osallistuvat yleisöjen- sä kanssa yhteisiin verkkokeskusteluihin eri alustoilla ja saavat tätä kautta esimer- kiksi ideoita uusista uutisaiheista (Ro- binson 2011, 140, 150; Lewis, Holton & Coddington 2014, 233–235; Frederick ym. 2015; Tang & Cooper 2018). Toi-

saalta digitalisaatio ja monikanavainen uutistuotanto ovat monimuotoistaneet ja sirpaloineet mediakenttää vuorovai- kutteisuuden myötä. Tämä nostaa esiin esimerkiksi kysymyksiä uutisten tuotta- juudesta ja muusta uutisointiin liittyvästä vallankäytöstä sekä toimittajien am- matillisista auktoriteettiasemista ja tie- don luotettavuudesta. (Erdal 2011, 221; Robinson & Wang 2018.)

Printtijournalismin haasteena on di- gitalisaation aikakaudella se, että osasta perinteisiä juttutyyppejä ja journalistisia käytäntöjä on täytyntä luopua ja kehittä- ää tilalle uusia toimintatapoja (Wallin 1998, 84–85, 99–104; Laine 2011, 221; Kivioja 2018, 145–149). Sähköiset vies- timet keskittyvät ajankohtaisten tapah- tumien prosessinomaiseen, reaaliaikai- seen ja jatkuvasti päivittyvään uutisoin- tiin, kun tapahtumat ovat vielä käyn- nissä (Lund 2012, 206), mikä supistaa painettujen lehtien uutisointimahdol- lisuuksia. Niiden on yhdensuuntaisina viestiminä keskityttävä tuottamaan si- vuilleen muuta, reaaliaikaista raportoin- tia ennakoivaa, taustoittavaa tai täyden- tävää ”ajattomampaa” sisältöä.

Painetun sanan toimittajat ovat si- ten pyrkineet vastaamaan kilpailuun yleisöistä turvautumalla ajanmukaisiin juttutyyppeihin, joihin myös urheilua tarkastelevat jutut voidaan jakaa muo- tokielellisten elementtien perusteella.

Juttutyypit ovat eräänlaisia tulkinta-kehäksiä, joita käytetään apuvälineinä journalistisen muotokielen ymmärtämiseen (Kuutti 2006, 76–77). Juttutyyppejä on aineistosta ja tutkimustarvoksesta riippuen määritelty monin tavoin. Mitään arkkigenrejä ei ole olemassa, vaan olennaista juttutyyppeiden erottelussa ovat niitä määrittävät kriteerit (Pietilä 2008, 35, 39–41; ks. myös Laine 2011, 184–185). Laineen (2016b) mittarissa on 20 juttutyypiluokkaa. Yhdistimme osan mittarin juttutyypiluokista, minkä myötä tutkimuksessamme juttutyypiluokkia on 14. Esitämme *Ilta-lehden* Calgaryn 1988 ja Pyeongchangin 2018 olympia-aineistojen juttutyypit sekä näiden muutoksen prosenttiyksiköinä taulukossa 3.

Molempina aineistovuosina ennako- ja tapahtumahaastattelut olivat sivumäärittäin tarkasteltuna selvästi yleisin juttutyyppejä, mutta niiden osuus oli ajanjaksossa laskenut (–4,7 %-yksikköä). Vuoden 1988 aineistossa ennako- ja tapahtumajutut olivat toiseksi yleisin juttutyyppejä, mutta vuoteen 2018 tultaessa niiden osuus oli laskenut merkittävästi (–10,5 %-yksikköä). (Taulukko 3.) Ennako- ja tapahtumajutut erottaa ennako- ja tapahtumahaastatteluista se, että ensin mainitut eivät sisällä haastattelusitaatteja. Vuoden 2018 aineistossa toiseksi yleisin juttutyyppejä oli henkilöjutut

ja -haastattelut, joiden osuus oli kasvanut lähes viidenneksellä (+19,1 %-yksikköä) (taulukko 3). Henkilöjuttujen ja -haastatteluiden sivumäärät lähes kaksinkertaistuivat tarkasteltujen ajankohtien välillä. Kyseiset havainnot osoittavat, että *Ilta-lehden* urheilu-uutisoinnissa haastattelusitaattien ja henkilöjuttujen painoarvo on lisääntynyt ja samalla juttujen keskimääräinen koko on kasvanut.

Yhdeksi painetun sanomalehtisanan selviytymiskeinoksi uutiskilpailussa on

nähty mielipidejutut, joissa toimittajat arvostelevat ja ottavat personoituen kantaa ajankohtaisiin aiheisiin (Kivioja 2018, 148–149). Mielipidejuttuja kirjoittavista toimittajista pyritään tuoteistamaan kuluttajia kiinnostavia profiileja, bränditoimittajia, jotka houkuttelevat ostamaan lehtiä (Laine 2011, 229; Robinson 2011, 139, 158), ja näin on toimitettu 2000-luvun alussa *Ilta-lehden* lisäksi myös *Ilta-Sanomissa* (Kivioja 2018, 147–149). Ajatuksena on, että lukijat ha-

Taulukko 3. Juttutyypit *Ilta-lehden* Calgaryn 1988 ja Pyeongchangin 2018 olympia-aineistoissa

Aihealue	Calgary 1988		Pyeongchang 2018		Muutos %-yks.
	s	%	s	%	
Henkilöjutut ja -haastattelut	19,9	12,7	38,1	31,9	19,1
Mielipidejutut ja arviot	11,5	7,3	15,1	12,7	5,3
Raportit ja reportaasit	5,5	3,5	5,9	4,9	1,5
Verkkolehden ja -tv:n sisällöt	0,0	0,0	0,3	0,3	0,3
Tietovisat	1,4	0,9	1,3	1,1	0,2
Tiivistys muista lehdistä	1,0	0,7	0,0	0,0	–0,7
Uutissähkeet	1,4	0,9	0,0	0,0	–0,9
Kiertohaastattelut	2,3	1,5	0,0	0,0	–1,5
TV:n ja radion ohjelmalistat	2,7	1,7	0,2	0,2	–1,5
Vinkkijutut	6,4	4,1	2,6	2,2	–1,9
Kuvajutut ja julisteet	5,9	3,8	2,0	1,7	–2,1
Tulokset, tilastot ja taulukot	4,2	2,7	0,0	0,0	–2,6
Ennako- ja tapahtumahaastattelut	73,4	46,8	50,3	42,1	–4,7
Ennako- ja tapahtumajutut	21,1	13,4	3,5	3,0	–10,5
Yhteensä	156,9	100,0	119,5	100,0	0,0

luavat tietää, mitä mieltä heidän suosik- kitoimittajansa on tapahtumista (Virta- pohja 2006, 130–131). Mieli- pideojuttu- jen painoarvo kasvoi tutkimuksemme olympia-aineistojen välillä selvästi (+5,3 %-yksikköä). Vuonna 1988 mieli- pideojutuiksi ja arvioiksi luokit- tujen osuus oli runsaat seitsemän prosent- tia ja vuonna 2018 vajaat 13 prosenttia. (Taulukko 3.) Niiden sivumäärät lisääntyivät lähes kolmanneksella. Kolmen tal- violympiadin takaiseksi vertailukohdak- si voidaan esittää, että molempien suo- malaisten ilta- ja aamulehtien Torinon 2006 olympia- uutisoinnista mieli- pideojuttu- jen ja arvioiden osuus oli kymmenen prosent- tia (Laine 2011, 188–189). Mieli- pideojuttu- jen ja arvioiden osuus on siten li- sääntynyt myös vuosia 2006 ja 2018 ver- ratessa.

Eräs keino tehdä toimittajia tutuiksi lukijoille on valokuvien käyttö. Vuoden 1988 olympia- uutiset sisälsivät 107 ju- tutta laati- neita toimittajia esittä- nyt- tä valokuvaa, mikä oli 43 prosenttia kaikista niistä jutuista, joi- hin oli kirjattu toi- mittajan nimi. Toimittajien valokuvien kes- kimääräinen koko oli noin 4,5 neliö- senttimetriä. Vuoden 2018 olympia- uutisissa oli 17 toimittajia esittä- nyt- tä valokuvaa, niitä löytyi yhdeksästä prosentista toi- mittajatiedot sisältä- neistä jutuista ja ni- den keskimääräinen koko oli noin 16,2 neliö- senttimetriä. Vuonna 2018 kaikki

ju- tutun laati- neen toimittajan valokuvan sisäl- täneet jutut olivat mieli- pideojuttuja. Niiden ohella leh- dessä julkaistiin kui- tenkin ”IL testasi Korean olympia- aladut” -juttu (20.2.2018), joka sisäl- si testin suorittaneesta lehden toimittajasta yhden lä- hes sivun kokoisen ja yhden pienem- män valokuvan. Kyseisiä valokuvia ei ole huo- mioitu ju- tut laati- neiden toimittajien va- lokuvavertailussa, mutta ne ovat muka- na kuvan kohteita esittä- vässä taulukossa 8. Vuonna 1988 pienikokoisia ju- tutta laati- neiden toimittajien valokuvia oli useissa eri juttutyypeissä.

Vuoden 1988 olympia- aineistossa julkaistiin vielä säännöllisesti uutis- sähkeitä ja kierto- haastatteluja, joissa ky- syttiin muun muassa kadulla tavattujen kaupunkilaisten näkemyksiä kisa- tapahtumista. Vuonna 2018 uutis- sähkeitä ja kierto- haastatteluja ei julkaistu ensim- mäistäkään. Tuloksia, tilastoja ja taulu- koita oli puolestaan vuoden 1988 aineis- tossa yhteensä yli neljä sivua, kun taas vuoden 2018 aineistossa oli vain kaksi erillistä tuloslistasta (yht. 0,04 s.). Uu- tissähkeiden sekä tulosten, tilastojen ja taulukoiden määrän väheneminen sel- littää osaltaan juttu- jen keskimääräisen koon kasvua. Vuoden 1988 olympia- aineistossa julkaistiin päivittäin listauk- sia television ja radion kisa- ohjelmatar- jonnasta, mutta vuonna 2018 enää yk- sittäisiä tv- ohjelmapoimintoja. Vuo-

den 1988 lehdet eivät ymmärrettävästi- kään sisältäneet viitta- uksia lehden verk- kosivuille tai -televisioon, mutta näiden määrä oli marginaalinen myös vuoden 2018 olympia- aineistossa (yhteensä 0,3 s.). Lehden sisältöihin viittaavien vink- kijuttu- jen osuus oli vuonna 1988 vuot- ta 2018 suurempi, mitä selittää se, et- tä vuonna 1988 urheilua oli lehden etu- sivulla selvästi vuotta 2018 enemmän. (Taulukko 3.) Vuonna 1988 olympia- uutis- tisia julkaistiin säännöllisesti lehden etu- sivulla, yhteensä 6,4 sivun verran, kun vuonna 2018 vastaava lukema oli 1,6 si- vua. Osittain ero selittyy suomalaisur- heilijoiden paremmalla menestyksellä Calgaryn kisoissa, mutta ei kokonaan, sillä vuonna 1988 lehden etu- sivulle pää- tyivät myös muun muassa kisa- tapahtu- mien ennakointi ja ulkomaisten urhei- lijoiden suoritusraportointi. Esimerkik- si soveltuu ”Pirmin Zurbriggenin toive toteutui” -mukaisesti otsikoitu ja kuvan- kera julkaistu juttu *Iltalehden* etu- sivulla 16.2.1988. Jutussa viitattiin lehden ur- heilusivujen uutisointiin sveitsiläis- miehen voittamasta syöksylaskun olympia- kullasta.

Juttu- jen urheilumuoto

Taulukossa 4 esitetään molempien olympia- aineistojen juttu- jen jakautumi- nen eri urheilumuotoihin sekä muutos

prosenttiyksiköinä. Lumilautailu ja kelkkailuun sijoitettu mahakelkkailu eivät olleet olympiaohjelmassa vuonna 1988. Curling, freestylehiihto ja pikaluistelun osaksi sijoitettu kaukalopikaluistelu olivat vuonna 1988 puolestaan vain näytöslajeja, eli niissä ei jaettu mitaleita. Vuoden 1988 kisoissa taitoluistelu ja molemmissa kisoissa kelkkailutapahtumat kisattiin ilman suomalaisurheilijoita.

Kaikkiin muihin viralliseen olympiaohjelmaan lukeutuneisiin urheilumuotoihin osallistui molemmissa kisoissa vähintään yksi suomalaisurheilija.

Juttujen urheilumuotojakauma viestii olympiautisoinnin menestyskeskisuudesta. Vuoden 1988 olympia-aineistosta mäkihyppyjuttujen osuus käsitti Matti Nykäsen menestyksen myötä lähes neljänneksen (23,3 %), kun vuonna

2018 osuus oli alle neljä prosenttia. Jääkiekon edelle Nykäsen kultamitalit eivät silti mäkihyppyä siivittäneet, vaan vuonna 1988 jääkiekko oli Leijonien hopeasaavutusten myötä eniten uutisoitu urheilumuoto. (Taulukko 4.) Tätä selittää pitkälti se, että jääkiekko-otteluita pelattiin läpi kisojen.

Selvittääksemme, kuinka voimakkaasti uutisointi keskittyy menestyneisiin urheilijoihin, koodasimme vuoden 1988 olympia-aineistossa Matti Nykästä ja Marjo Matikaista sekä vuoden 2018 olympia-aineistossa Iivo Niskasta ja Krista Pärmäkoskea käsittelevät jutut omiksi luokikseen. Lisäksi muodostimme Niskasesta ja Pärmäkoskesta yhteisluokan, sillä heitä tarkasteltiin laajasti palstatilaa saaneissa jutuissa yhdessä. Vuonna 1988 Nykästä käsittelevän uutisoinnin osuus oli 16 prosenttia kaikesta olympiautisoinnista ja 69 prosenttia mäkihyppyutisoinnista. Matikaista käsittelevän uutisoinnin osuus olympiautisoinnista oli seitsemän prosenttia ja maastohihtouutisoinnista 40 prosenttia. Vuoden 2018 olympia-aineistossa maastohihdosta uutisoitiin Niskasen ja Pärmäkosken menestyksen myötä selvästi eniten, yli kolmanneksen (35,2 %), mikä oli runsaat 19 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 1988 (taulukko 4). Niskasta ja Pärmäkoskea käsittelevän uutisoinnin osuus vuoden 2018 maasto-

Taulukko 4. Juttujen urheilumuoto Iltalehden Calgaryn 1988 ja Pyeongchangin 2018 olympia-aineistoissa

Urheilumuoto	Calgary 1988		Pyeongchang 2018		Muutos %-yks.
	s	%	s	%	
Maastohiihto	25,3	16,1	42,1	35,2	19,1
Ampumahiihto	0,7	0,4	10,8	9,0	8,6
Lumilautailu*	1,0	0,6	6,4	5,3	4,7
Yhdistetty	0,0	0,0	3,4	2,9	2,8
Curling**	0,0	0,0	2,1	1,8	1,8
Jääkiekko	41,3	26,3	33,0	27,6	1,3
Pikaluistelu***	5,5	3,5	2,8	2,3	-1,2
Freestylehiihto**	2,1	1,3	0,0	0,0	-1,3
Kelkkailu****	2,1	1,3	0,0	0,0	-1,3
Taitoluistelu	5,9	3,8	2,7	2,3	-1,5
Alppihiihto	10,8	6,9	2,1	1,7	-5,1
Mäkihyppy	36,6	23,3	4,5	3,7	-19,6
Sekalainen	21,8	13,9	6,4	5,3	-8,6
Ei lajia	3,8	2,4	3,3	2,8	0,3
Yhteensä	156,9	100,0	119,5	100,0	0,0

*Ei olympiaohjelmassa vuonna 1988; **Näytöslajeja vuonna 1988; ***Pikaluistelu sisältää kaukalopikaluistelun, joka oli näytöslaji vuonna 1988; ****Kelkkailu sisältää ratti- ja ohjauskelkkailun sekä mahakelkkailun, joka ei ollut olympiaohjelmassa vuonna 1988.

hiihtouutisoinnista oli noin 62 prosenttia. Pärämäkoskesta kirjoitettiin Niskasta enemmän, mutta suhteessa siihen, että Pärämäkoski ylsi mitalikorokkeelle kolmesti, ero oli yllättävän pieni: kaikista *Iltalehden* vuoden 2018 olympiajutuista pelkästään Pärämäkoskea käsiteli 9,7 prosenttia ja pelkästään Niskasta 7,3 prosenttia.

Suomen miehet putosivat vuoden 2018 kisojen jääkiekkoturnauksesta puolivälierissä, mutta jääkiekkouutisointia oli silti tuolloinkin runsaasti, yli neljännes (27,6 %) kaikista olympiautisoinnista (taulukko 4). Määrää kasvatti se, että myös naisten jääkiekko oli mukana vuoden 2018 kisoissa ja se, että Suomen joukkue ylsi naisten turnauksessa pronssille. Toisaalta naisten jääkiekko soveltuu esimerkiksi siitä, että urheilumedian näkökulmasta merkittävää on, missä lajissa menestystä saavutetaan. Naisten jääkiekon medianäkyvyys on Suomessa miehiin verrattuna erittäin vähäistä (ks. Laine 2011, 124–132, 182), minkä myös tutkimuksemme osoittaa: urheilijan sisältäneistä Pyeongchangin olympia-aineiston jääkiekkojutuista 84 prosentissa oli kohteena mies ja 16 prosentissa nainen.

Ampumahiihto sai vuonna 2018 runsaasti näkyvyyttä Kaisa Mäkäräiseen ladattujen menestysodotusten myötä. Lumilautailu ei ollut olympiaohjelmassa

sa vielä vuonna 1988, mutta siitä julkaisiin jo tuolloin sivun mittainen esittely. Vuonna 2018 lumilautailun osuus kaikista olympiautisoinnista oli jo yli viisi prosenttia Enni Rukajärven pronssimitalin vauhdittamana. (Taulukko 4.)

Sukupuoli jutuissa ja kuvissa

Naisurheilijat ovat vuosikymmenten ajan saaneet maailmanlaajuisesti sanomalehtiutisoinnissa miehiä vähemmän palstatilaa, ja vaikka määrä on noussutkin 1980-luvulta, niin osuus miesurheiluun verrattuna oli vielä 2010-luvulla pieni (esim. Capranica ym. 2005, 220; King 2007, 189–195; Kaiser 2018, 777–780; Biscomb & Matheson 2019, 265–267). Urheilutoimitusten uutistytön prosessien, miestoimittajien lukijakunnasta tekemien oletusten ja muiden instituutionaalisten tekijöiden on aiemmassa tutkimuksessa nähty asettavan miesurhei-

lijat mediassa etusijalle naisurheilijoihin nähden (Sherwood ym. 2017, 648–649, 654–664). Naisurheilua on myös katsottu markkinoidun kuluttajille pitkään varsinaisia urheilusuorituksia vähättelevästi ja nostamalla markkinoinnin fokukseen ulkourheilullisia tekijöitä, jolloin sukupuolesta on tullut merkitsevempi tekijä kuin itse urheilusta (Fink 2015, 338). Taulukossa 5 esitämme urheilijoiden sukupuolijakauman ja sen muutoksen molempien olympia-aineistojen jutuissa.

Calgaryn kisoissa palstatilaa saivat erityisesti miesurheilijat. Siitä vuoden 1988 olympia-aineistosta, joka tarkasteli urheilijoita, reilut kaksi kolmasosaa kertoi miehistä (68,5 %). Jäljelle jäävästä vajaasta kolmanneksesta puolet käsiteli sekä mies- että naisurheilijoita (15,7 %) ja puolet pelkästään naisurheilijoita (15,8 %). Vuoden 2018 olympia-aineistossa naisurheilijoita käsitelleen uutisoinnin osuus oli yli kolmannes (35,4

*Taulukko 5. Urheilijan sukupuoli Iltalehden Calgaryn 1988 ja Pyeongchangin 2018 olympia-aineistojen jutuissa**

Urheilijan sukupuoli	Calgary 1988		Pyeongchang 2018		Muutos	
	s	%	s	%	s	%
Nainen	23,8	15,8	39,3	35,3	15,5	65,3
Mies ja nainen	23,6	15,7	15,0	13,5	-8,6	-36,4
Mies	103,2	68,5	57,0	51,2	-46,2	-44,7
Yhteensä	150,6	100,0	111,3	100,0	-39,3	-26,1

*Taulukossa eivät ole mukana ne jutut, joissa ei tarkasteltu ketään urheilijaa. Calgaryn 1988 jutuista tällaisia oli neljä prosenttia ja Pyeongchangin 2018 jutuista seitsemän prosenttia.

%) Kasvu Calgaryn aineistoon oli lähes kaksi kolmannesta. Vastaavasti pelkästään miehiä tarkastellut uutisointi väheni lähes puoleen Pyeongchangissa. Silti yli puolet (51,2 %) kaikista olympia-aineistosta käsitteli edelleen miesurheilijoita. (Taulukko 5.)

Naisurheilu-uutisoinnin vähäisyyden vuoden 1988 olympia-aineistossa vaikutti etenkin Suomen joukkueen sukupuolijakauma ja se, että tuolloin naiset eivät vielä kilpailleet kaikissa urheilulajeissa, kuten jääkiekossa. Calgaryn olympialaisissa Suomen joukkueeseen kuului seitsemän naista ja 46 miestä, joista 22 oli jääkiekkoilijoita. Pyeongchangiin matkusti sukupuolijakaumaltaan huomattavasti tasaväkisempi, vaikkakin edelleen miesvaltainen joukkue, kaikkiaan 62 miestä (joista 25 jääkiekkoilijoita) ja 40 naista (joista 23 jääkiekkoilijoita). Toisaalta yksittäisen suoma-

laisurheilijan hyvä menestys omassa lajissaan kasvatti häntä koskevan raportoinnin määrää, kuten aiemmat esimerkiksi Nykäsestä, Matikaisesta, Niskasesta ja Pärämäkoskesta osoittavat.

Urheilijoiden ohella myös muut jutuissa käsitellyt henkilöt olivat suurimmaksi osaksi miehiä. Kun tarkasteluun otetaan vain ne jutut, joissa kohteena oli muu henkilö, Calgaryn olympia-aineistossa juttujen muista henkilöistä oli miehiä 65 prosenttia ja naisia ainoastaan kuusi prosenttia. Lopuissa jutuissa muu henkilö sijoittui luokkaan mies ja nainen (esimerkiksi jutut urheilijan läheisistä sekä katsojista ja kaupunkilaisista). Pyeongchangin olympia-aineistossa miesten osuus muista henkilöistä oli entistä suurempi, 79 prosenttia. Naisten osuus oli säilynyt kuudessa prosentissa ja molemmat sukupuolet yhdistävän luokan osuus laskenut 15 prosenttiin. Muu

henkilö -luokan keskittyminen miehiin on sikäli ymmärrettävää, että iso osa jutuissa käsitellyistä muista henkilöistä oli valmentajia (1988: 25 %/2018: 41 %) ja urheiluorganisaation edustajia (1988: 16 %/2018: 19 %). Näissä tehtävissä naisten osuus oli molemmissa kisoissa Suomen joukkueessa vähäinen.

Taulukossa 6 esitämme kuvien kohteen sukupuolen molemmissa olympia-aineistoissa ja aineistojen välisen muutoksen. Tarkastelumme ei rajoitu pelkästään urheilijoihin, vaan siinä on huomioitu kaikki kuvat, joissa on kohteena henkilö, lukuun ottamatta jutut laatineiden toimittajien valokuvia.

Olympia-aineistoissa myös kuvien kohteena olivat valtaosin miehet. Calgaryn kisoissa yli kaksi kolmannesta kuvista esitti miehiä ja Pyeongchangissa vielä miltei 60 prosenttia. Calgaryssä viidennes kuvista oli naisista ja Pyeongchangissa kolmannes. Pelkästään naisia esittäneiden kuvien pinta-ala kasvoi yli 40 prosenttia. (Taulukko 6.) Silti naisia esittäneiden kuvien osuus jäi koko tarkasteluajanjaksolla selvästi miehiä vähäisemmäksi. Vastaavia löydöksiä on tehty muidenkin maiden sanomalehdistä. Esimerkiksi Lontoon 2012 olympialaisia koskevan uutisoinnin sisällönanalyysi ranskalaisista päivälehdistä (Delorme & Testard 2015) osoittaa, että naisurheilijoiden valokuvat olivat yli tu-

Taulukko 6. Kuvien kohteen sukupuoli Iltalehden Calgaryn 1988 ja Pyeongchangin 2018 olympia-aineistoissa*

Kuvan kohteen sukupuoli	Calgary 1988		Pyeongchang 2018		Muutos	
	s	%	s	%	s	%
Nainen	14,0	20,5	20,0	33,6	6,0	42,4
Mies	48,1	70,3	35,1	58,9	-13,0	-27,1
Mies ja nainen	6,3	9,2	4,5	7,6	-1,8	-28,3
Yhteensä	68,4	100,0	59,6	100,0	-8,9	-13,0

*Taulukossa eivät ole mukana jutut laatineita toimittajia esittävät valokuvat, eivätkä kuvat, joissa ei ollut henkilöä. Calgaryn 1988 aineistosta kuvia, joissa ei ollut henkilöä, oli viisi prosenttia ja Pyeongchangin 2018 aineistosta kolme prosenttia.

hat valokuvaa käsittäneessä aineistossa aliedustettuina, mutta sen sijaan omassa lajissaan menestyneiden urheilijoiden kuvien osuus oli merkittävä sukupuolesta riippumatta.

Naisurheilijat saivat siis *Iltalehden* Pyeongchangin olympia uutisoinnissa Calgaryn olympia uutisointia enemmän näkyvyyttä, mutta tätä selittää osaltaan se, että Iivo Niskasta lukuun ottamatta kaikki mitaleita saavuttaneet suomalaisurheilijat olivat Pyeongchangissa naisia. Lisäksi on syytä muistaa, että urheilun suurkilpailujen aikana naisurheilu-uutisoinnin määrä kasvaa merkittävästi arkeen verrattuna (Laine 2011, 289–290). Kansainvälinen Olympiakomitea on osaltaan pyrkinyt 2000-luvulla nostamaan naisurheilua näkyvämmiin esille (Capranica ym. 2005, 213, 221). Vastaavia pyrkimyksiä on ollut mediataloisissa. Zachary Arthin ja kollegoiden (2019, 582–583) tutkimuksen perusteella naisurheilijat saivat Pyeongchangin olympiakisoissa yhdysvaltalaisen televisiolähetysten parhaan katseluajan minuuttimäärästä enemmistön kotimaisten naisurheilijoiden miesurheilijoita paremman menestyksen ohella myös siksi, että televisiokanava halusi tietoisesti tasa-arvoisista antaa naisurheilijoille enemmän lähetyksia. Tasa-arvoisemman urheilu-uutisoinnin lisääntymisestä printtimediassa 2010-luvulla antavat viitteitä

puolestaan Merryn Sherwoodin ja kollegoiden (2017, 648, 662–664) tulokset australialaissanomalehdistä.

Urheilutoimittajan työ on perinteisesti ollut Suomessa, samoin kuin kansainvälisestikin, varsin miehinen ala (Pänkäläinen 1991, 154–155; 1998, 46–47; Laine 2012, 280; Kurvinen 2013, 289; Sherwood ym. 2017, 649, 662). Naisten määrä urheilutoimituksissa kasvoi 1960-luvulta lähtien vähitellen, mutta oli vielä 1980-luvulla miehiä vähäisempi (Arponen 1991, 137; Kurvinen 2013, 85, 290–300; Jensen-Eriksen, Mainio & Hänninen 2019, 176, 188–191) ja yhä 2010-luvulla vain pieni vähemmistö länsimaissa urheilutoimittajina työskennelleistä journalisteista oli naisia (esim. Mudrick & Lin 2017, 80; Sherwood ym. 2017, 649, 662). Urheilutoimittajilla on ollut pitkään merkittävä rooli maskuliinisen urheilusankaruuden rakentamisessa ja naisurheilijoiden marginalisoinnissa (Itkonen ym. 2008, 71). Urheilutoimittajien ammattikunnan miesvaltaisuus korostuu myös *Iltalehden* olympia uutisoinnissa. Vuoden 1988 aineistossa vain 11 jutun toimittaja oli nainen ja kahden tietotoimisto. Kaikki muut jutut, joihin oli kirjattu toimittajatiedot, olivat miesten käsialaa (95 %). Vuoden 2018 aineistossa kaikki jutut, joihin oli kirjattu toimittajan nimi, olivat miesten laatimia.

Urheilijan kansalaisuus jutuissa ja kuvien kohteet

Urheilumedia on vahvasti etnosentristä, kansallisia arvoja heijastelevaa ja ”omiin” urheilijoihin keskittyvää (esim. Kokkonen 2008, 313; Cho 2009; Laine 2011, 106–107, 316; Jakubowska 2017; Vincent ym. 2018). Olympia-aineistojemme analyysi viestii tämänkaltaisen kehityskulun merkittävästä voimistumisesta. Taulukossa 7 esitämme kotimainen, ulkomainen sekä koti- ja ulkomainen -erotellulla urheilijan kansalaisuuden olympia-aineistojen jutuissa ja aineistojen välisen muutoksen. Taulukossa emme ole huomioineet juttuja, joissa ei käsitelty urheilijaa.

Calgaryn olympia-aineiston jutuista runsaat 55 prosenttia käsitteli kotimaisia urheilijoita ja runsaat 26 prosenttia ulkomaisia urheilijoita. Lopuissa reilussa 18 prosentissa kohteena olivat koti- ja ulkomaiset urheilijat. Pyeongchangin olympiajutuista runsaat 83 prosenttia käsitteli kotimaisia urheilijoita. Juttuja ulkomaisista urheilijoista oli enää kymmenen prosenttia ja koti- ja ulkomaisista urheilijoista vajaat seitsemän prosenttia. Luokkien ulkomainen sekä koti- ja ulkomainen sivumäärä putosi aineistojen välillä yli 70 prosenttia. (Taulukko 7.)

Vastaava kehityskulku välittyy kuvien kohteiden tarkastelusta. On kuitenkin

syitä huomioida, että kuvien neliösenti-tarkastelussa ovat mukana – jutut laati-neita toimittajia esittäviä valokuvia lu-kuun ottamatta – kaikki kuvien kohteet, eivät ainoastaan urheilijat. Taulukossa 8 esitämme kuvien kohteet olympia-ai-neistoissa ja aineistojen välisen muutok-sen prosenttiyksiköinä.

Molemmassa olympia-aineistoissa kotimainen urheilija oli selvästi yleisin kuvan kohde, mutta osuus kasvoi aineis-tojen välillä selvästi, 38 prosentista 54 prosenttiin. Ulkomaiset urheilijat oli-vat kuvien kohteena 23 prosentissa Cal-garyn olympia-aineistoa, mutta enää alle kahdeksassa prosentissa Pyeongchangin aineistoa. Kuvia, joiden kohteena olivat koti- ja ulkomaiset urheilijat, julkaistiin Calgaryn aineistossa vajaat kymmenen prosenttia ja Pyeongchangissa vajaat 14 prosenttia. Muut merkittävimmät muu-tokset kuvien kohteissa paikantuvat en-tisistä urheilijoista sekä katsojista ja kau-punkilaisista julkaistuu aineistoon. Entisistä urheilijoista julkaistujen kuvi-en osuus oli Calgaryn olympia-aineistos-sa alle prosentti, mutta Pyeongchangissa lähes yhdeksän prosenttia. Katsojista ja kaupunkilaisista julkaistujen kuvien osuus putosi Calgaryn olympia-aineis-ton runsaasta 13 prosentista pyöreään nollaan. (Taulukko 8.)

*Taulukko 7. Urheilijan kansalaisuus Iltalehden Calgaryn 1988 ja Pyeongchangin 2018 olympia-aineistojen jutuissa**

Urheilijan kansalaisuus	Calgary 1988		Pyeongchang 2018		Muutos	
	s	%	s	%	s	%
Kotimainen	83,3	55,3	92,8	83,3	9,5	11,4
Ulkomainen	39,7	26,4	11,1	9,9	-28,7	-72,2
Koti- ja ulkomainen	27,5	18,3	7,5	6,7	-20,0	-72,8
Yhteensä	150,6	100,0	111,3	100,0	-39,3	-26,1

*Taulukossa eivät ole mukana ne jutut, joissa ei ollut urheilijaa. Calgaryn 1988 jutuista tällaisia oli neljä prosenttia ja Pyeongchangin 2018 jutuista seitsemän prosenttia.

*Taulukko 8. Kuvan kohde Iltalehden Calgaryn 1988 ja Pyeongchangin 2018 olympia-aineistoissa**

Kuvan kohde	Calgary 1988		Pyeongchang 2018		Muutos
	s	%	s	%	%-yks.
Kotimainen urheilija	27,2	37,8	33,2	54,3	16,5
Entinen urheilija	0,4	0,6	5,3	8,6	8,0
Valmentaja	1,1	1,5	3,4	5,5	4,1
Koti- ja ulkomainen urheilija	7,0	9,8	8,4	13,7	3,9
Urheilutoimittaja	0,0	0,0	1,7	2,8	2,8
Urheilijan muu taustajoukko	0,7	0,9	1,4	2,3	1,4
Urheilijan läheinen	1,7	2,3	1,1	1,8	-0,6
Kisapaikat ja maisemat	2,6	3,6	1,7	2,8	-0,8
Tuomari ja kisajärjestäjä	0,7	1,0	0,0	0,0	-1,0
Symbolit ja karttakuvat	1,1	1,5	0,0	0,0	-1,4
Poliitikko	1,4	2,0	0,1	0,1	-1,8
Katsoja ja kaupunkilainen	9,5	13,2	0,0	0,0	-13,2
Ulkomainen urheilija	16,7	23,2	4,8	7,9	-15,3
Muu	1,9	2,6	0,0	0,1	-2,5
Yhteensä	72,0	100,0	61,2	100,0	0,0

*Taulukossa eivät ole mukana jutut laatineita toimittajia esittävät valokuvat.

Painettujen lehtien urheilu-uutisoinnissa tapahtunut murros digitalisaation aikakaudella

Yhteiskunnan digitalisaatio, internet ja sosiaalisen median nousu ovat muuttaneet paitsi uutisten vastaanottoa ja sitä, miten mediasisältöjä kulutetaan, myös perinteisen printtmedian tapaa uutisoida urheiluun liittyvistä tapahtumista kilpailukentillä ja niiden ulkopuolella (Turtiainen 2012; Laine & Turtiainen 2018, 290; Tang & Cooper 2018). Digitalisaation myötä urheilun uutistuotanto on monikanavaistunut ja myös printtmediassa työskentelevien toimittajien työkäytännöt ovat muuttuneet. Urheilutoimittajat ovat 2010-luvun verkostotaloudessa ja sosiaalisen median kanavissa toimiessaan osa ammattikuntansa ja yleisönsä muodostamaa osallistuvan journalismin vuorovaikutusverkostoa (Robinson & Wang 2018, 92–93), jossa ajatuksia ja juttuideoita jaetaan sekä kommentoidaan kahdensuuntaisesti.

Tarkastelemamme kolmenkymmenen vuoden kuluessa painetut lehdet ovat käyneet läpi suuren teknologisen murroksen. Yhden sukupolven aikana on siirrytty perinteisten paperilehtien ajasta internetin tietoverkkojen mahdollistamana mobiiliin, 24/7 käynnissä olevaan viestintään ja monimediaaliseen sisältötuotantoon (esim. Kivioja 2018, 107,

112, 121–129). Printtilehtien toimittajat eivät ole enää ainoita alansa asiantuntijoita, jotka kontrolloivat viestinnän sisältöjä, vaan vilkas vuorovaikutus yleisön kanssa ja lukijoiden mahdollisuus kommentointiin pakottavat myös toimittajat uudenlaiseen ketteryuteen toiminnassaan. Perinteisen painetun lehden juttutyypit eivät erottuisi kasvaneesta uutisvirrasta ilman monipuolisempia tarkastelutapoja, eivätkä ilman kantaottavampaa ja persoonallisempaa otetta.

Toimittajat ovat joutuneet sopeuttamaan käytänteitään niihin uusiin tapoihin ja välineisiin, joiden avulla mediayleisöt vastaanottavat uutisia. Toimittajat muun muassa seuraavat ja johdattelevat yleisöjensä verkkokeskusteluja sekä pyrkivät jutuissaan vastaamaan keskustelijoiden kiinnostuksen kohteisiin. Viestinnästä on samalla tullut sisältöjen osalta monipuolisempaa sekä lähestymistavoiltaan rennompaa ja vuorovaikutuksellisempaa, jotta voitaisiin houkutella perinteisten lisäksi uusia someajan yhteisöllisiä yleisöjä ja hyödynnä näitä lukijoita ja katselijoita strategisena resurssina. (Lewis, Holton & Coddington 2014, 231–232; Malmelin & Villi 2016, 595, 598–600; Kroon & Eriksson 2019, 836–837.) Digitaaliset urheilusisällöt sekä e-urheilu ja sen välittäminen yleisöille (Turtiainen, Friman & Ruotsalainen 2018; Mangeloja

2020) ovat tulleet perinteisen printtmedian rinnalle kilpailemaan urheilun kuluttajien vapaa-ajasta. Toisaalta urheilumedian tuottajien ja kuluttajien joukossa on yhä enemmän myös naisia, mikä on osaltaan vaikuttanut urheilu-uutisten puhe- ja esitystapoihin. Esimerkiksi sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden voisi ainakin olettaa korostuneen urheilu-uutisoinnissa ”#metoo-ilmiön” myötä lokakuusta 2017 lähtien verrattuna 1980-luvun tilanteeseen, koska näistä teemoista keskustellaan 2000-luvulla enemmän ja avoimemmin.

Urheiluaineiston määrä ja osuus *Ilta-lehden* kaikista sisällöistä laski aineiston tarkasteluvuosien välillä huomattavasti. Vaikka meneillään olivat olympiakisat, urheilusivuja sisältyi vuoden 2018 lehtiin yhtä päivää lukuun ottamatta ”vain” joko kahdeksan tai kymmenen. Vuoden 1988 lehdissä urheilusivujen päivittäiskohtainen keskiarvo oli vajaat 14, eli lähes 4,5 sivua enemmän kuin vuoden 2018 lehdissä. Huomionarvoista on myös se, että painopinta-alana tarkasteltuna urheiluaineiston määrä supistui vielä selvästi sivumäärällistä muutosta enemmän, sillä vuonna 1988 lehden painopinta-ala oli noin 1,34 kertaa suurempi kuin vuonna 2018. Toisaalta, kun Iivo Niskanen ja Krista Pärmäkoski hiihtivät Pyeongchangin kisojen päätösviikonloppuna kultaa ja hopeaa, rävytti

Iltalehti maanantain lehdessä Olympiasankarit-extraliitteineen 20 sivun urheiluanoksella, mikä oli aukeaman verran enemmän kuin Calgaryn kisojen aikaan lehdessä kertaakaan. Oletettavaa onkin, että vuonna 2018 urheilusivuja olisi ollut *Iltalehdessä* enemmän, jos kiisoissa olisi Calgaryn tapaan ollut Matti Nykäsen kaltainen suomalaismenestyjä. Naisurheilijoiden kisojen päätösviikonloppua edeltäneet pronssimitalit eivät Pyeongchangissa riittäneet urheilusivujen määrän merkittävään lisäämiseen, mutta suomalaismiehen voitettua 50 kilometrin hiihdon olympiakultaa ensimmäistä kertaa sitten Squaw Valleyn vuoden 1960 kisojen lehtikin oli nimetty *Iltalehden* sijasta *Kultalehdeksi*.

Olympia uutisoinnin lähempi tarkastelu osoittaa, että urheilijoiden esittelyä, heidän taustajoukkojensa toimintaa ja mitalien juhlintaa käsittelevien aihealueiden osuus nousi prosenttiyksiköinä eniten tutkimiemme ajanjaksojen välillä. Niistä raportoinnin myötä henkilöjuttujen ja -haastatteluiden sekä mieliteijuttujen osuus nousi. Toimittajien henkilöbrändääminen voimistui jonkin verran ja visuaalisuus lisääntyi. Kuvien osuus nousi tutkimallamme aikavälillä yli viidellä prosenttiyksiköllä, mikä nosti kuvien osuuden yli puoleen kaikesta olympia uutisoinnista. Näiltä osin tuloksemme ovat yhteneväisiä aiemman digi-

talisaation vaikutuksia tarkastelevan sanomalehtitutkimuksen kanssa (Kivioja 2018; Biscomb & Matheson 2019; Hellman & Ruohonen 2020). Digitalisaatio muokkaa väistämättä painettua journalismia asettamalla sen uudenlaisten vaatimusten eteen, mutta avaa myös mahdollisuuksia muiden mediamuotojen hyödyntämiseen esimerkiksi vuorovaiikutteisuuden saralla.

Kilpailu- ja ottelutapahtumien raportoinnin ja ennakkoinnin sekä katsojien ja kisojen seuraamisen määrä laskee aihealueista eniten, minkä seurauksena ennako- ja tapahtumajuttujen sekä ennako- ja tapahtumahaastattelujen osuus putosi selvästi. Vielä vuonna 1988 *Iltalehden* olympia uutisointiin säännöllisesti kuuluneita kiertohaastatteluita ja uutissähkeitä ei julkaistu vuonna 2018 enää ollenkaan. Tuloslistausten määrä oli puolestaan pudonnut vuoteen 2018 tultaessa minimiin, mikä on luonnollinen seuraus reaaliaikaisen verkkouutisoinnin ja monikanavaisuuden vaikutuksesta juttutyyppeihin.

Sukupuolen vaikutus urheilutoimittajien uutiskriteereihin on olympialaisten kaltaisten suur tapahtumien aikana vähäinen, vaikka maa- ja lajikohtaisia poikkeuksia on. Suomessa tällainen on talviolympialaisista uutisoinnin osalta jääkiekko (Laine 2011, 182, 289–302). Vaikka suomalaisnaiset menes-

tyivät Pyeongchangissa miehiä paremmin, heistä uutisoitiin olympia-aineistossamme paljon vähemmän. Calgaryn olympia-aineistossa miesurheilijat saivat paljon enemmän näkyvyyttä, mutta tämä oli luonnollista huomioiden urheilumedian etnosentrisyys ja menestyskeskeisyys. Suomalaismiehiä osallistui Calgaryn kisoihin yli seitsemänkertainen määrä naisiin verrattuna ja Matti Nykäsen kultamitalien myötä Suomen miehet myös menestyivät naisia paremmin. Pyeongchangissa Suomen joukkueen sukupuolijakauma oli paljon tasaisempi ja naisten näkyvyys lisääntyi Calgaryn ajoista selvästi etenkin Krista Pärmäkosken kolmen mitalin siivittämänä. Uutisoinnin määrän ohella tämän voisi odottaa vaikuttaneen myös sukupuoli-representaatioihin. Aiemmissa tutkimuksissa on esimerkiksi havaittu kansallisen identiteetin kytkeytymisen urheilijoiden sukupuoleen voimistuneen, kun lisää naisurheilijoita on menestyksensä myötä kohonnut sankariasemaan miesten rinnalle (esim. Jakobowska 2017, 77–78; Biscomb & Matheson 2019, 271–272). Urheilutoimittaminen on perinteisesti ollut miehinen ala, minkä on arvioitu vaikuttavan toimittajien uutiskriteereihin ja sukupuolen esittämistapoihin. Calgaryn kisoista lähes kaikki *Iltalehden* jutut oli laatinut miestoimittaja. Määrällisen

analyysin perusteella he eivät margina-
lisoineet naisurheilijoita jääkiekkoa lu-
kuun ottamatta.

Joiltain osin aineistolöydöksemme
yllättivät huomioiden painetun sanoma-
lehden asema sähköisten viestimien pu-
ristuksissa monikanavajulkaisemisen ai-
kakaudella. Yhteispeliä sähköisten vies-
timien kanssa käytiin vuonna 2018 mel-
ko vähän. Esimerkiksi ensisijaisesti kiso-
jen televisiosta katsomisen tueksi tarkoi-
tettujen kisaoppaiden osuus oli pudon-
nut vuodesta 1988 vuoteen 2018 jyrkästi.
Vuoden 1988 olympia-aineistossa niit-
tä julkaistiin säännöllisesti, yhteensä 4,5
sivun verran, kun vuonna 2018 määrä oli
enää alle puoli sivua. *Iltalehdellä* oli puo-
lestaan jo vuonna 2018 oma IL-TV, joka
välitti yhteistyössä Discoveryn omista-
man Eurosportin kanssa parhaita paloja
olympialaisista ja lisäksi lehden urheilu-
toimittajat täydensivät IL-TV:n tarjon-
taa paikan päällä kuvaamallaan video-
raporteilla. IL-TV:stä oli vuoden 2018
olympia-aineistossa vain kaksi varsin
pienikokoista juttua. Lukijoiden ja toi-
mittajien vuoropuhelua, esimerkiksi ot-
teita tviiteistä tai muista verkkokeskus-
teluista, ei ollut päätynyt olympia-aineis-
toomme ensimmäistäkään.

Reportaasit ovat laajoja ja personoi-
tuja juttuja, joille on tyypillistä kerto-
muksellinen ote, monilähteisyys ja läs-
näolon tuntu. Ateenan 2004 ja Torinon

2006 olympia uutisointia suomalaisissa
ja ruotsalaisissa iltapäivälehdissä tarkas-
televassa tutkimuksessa havaittiin, et-
tä suomalaislehdet eivät sisältäneet yh-
tään reportaasia. Ruotsalaislehdissä niit-
tä sen sijaan julkaistiin runsaasti. (Lai-
ne 2011, 190.) Ruotsalaislehdissä kerto-
mukselliseen muotoon puettua laajem-
paa lukemistoa tarjoavat jutut oli siten
jo 2000-luvun ensimmäisellä vuosikym-
menellä nähty yhdeksi painettujen lehti-
en selviytymiskeinoksi mediayleisöistä
kilvoiteltaessa.

Iltapäivälehtiä mediakentän ja yh-
teiskunnan murroksessa tutkinut Pasi
Kivioja (2018) sen sijaan esittää, ettei re-
portaasi pitkänä juttumuotona sovi val-
litsevaan ajattelutapaan, joka korostaa
toimittajan ripeää reagoitua ajankoh-
taisuutisen tuottamiseksi, nopealukui-
suutta ja juttujen lyhentämistä entises-
tään. Näistä trendeistä huolimatta myös
pitkillä, tarinamuotoisilla artikkeleilla
on edelleen kysyntää lukijoiden keskuu-
dessa, minkä osoittavat muun muassa
Long Play -julkaisun verkkoartikkelien
ja *Helsingin Sanomien Kuukausilähteen*
suosio. (Kivioja 2018, 146.) Ennen ana-
lyysin aloittamista pidimme varteen-
otettavana mahdollisuutena, että *Iltalehden*
urheilutoimittajat olisivat seuranneet
reportaasien laadinnassa länsinaa-
purin kollegoitaan, kuten suomalaisten
iltapäivälehtien urheilutoimituksissa on

muutenkin ollut tapana (ks. Laine 2011,
323–324). Tutkimissamme olympia-
aineistoissa julkaistiin kuitenkin vain
yksi reportaasi. Tämä oli Pyeongchangin
2018 kisojen alkua edeltävänä päivä-
nä julkaistu juttu, jota varten toimittaja
oli matkannut kisakeskuksesta noin 80
kilometrin päässä sijaitsevalle Pohjois-
Korean rajalle ja kirjoitti näkemästään.

Urheilujournalismissa grafiikoilla
pystytään paitsi kuvittamaan tekstiä ja
havainnollistamaan muun muassa mita-
litaulukoin menestyseroja, myös palve-
lemaan lukijaa esimerkiksi karttakuvien,
tapahtumademonstraatioiden sekä laji-
ja väline-esittelyjen muodossa. Ne so-
veltuvat mainiosti iltapäivälehtiin, jois-
sa monet sisällöt pyritään tarjoamaan
lukijoille helppolukuisessa ja nopeasti
nautittavassa muodossa, ja urheilu itses-
sään sisältää loputtomasti aineksia graa-
fisen havainnollistamiseen. (Laine 2011,
304.) Visuaalisesti houkuttelevat ja sisäl-
öllisesti informatiiviset grafiikat ovat oi-
va keino täydentää sähköisten viestimien
tarjontaa. *Iltalehden* vuoden 2018 olym-
pia uutisointi ei tästä huolimatta sisältä-
nyt ensimmäistäkään grafiikkaa, kun
juttujen tunnusgrafiikoita ei huomioida.
Vuoden 1988 lehdissä näitä oli neljä, jois-
ta kolme oli karttakuvia. Laineen (2011)
tutkimukseen verrattuna *Iltalehdessä* on
otettu grafiikoiden suhteen taka-askelia,
sillä lehden Torinon 2006 olympia-

aineistossa grafiikoita oli vielä 12 kappaletta. Sekin määrä on kuitenkin varsin vähäinen, kun sitä vertaa ruotsalaislehti *Aftonbladetin* 156 grafiikan määrään vastaavassa aineistossa. (Laine 2011, 305.) *Iltalehden* urheilusivujen kehityskulku on grafiikoiden osalta yllättävä, sillä sanomalehtigrafikka on nykyajalle ominainen visuaalisuuden muoto ja niiden määrän on todettu tietoteknisen kehityksen myötä lisääntyneen sanomalehdissä huomattavasti (Järvi 2006, 13).

Osittain reportaasien ja grafiikoiden puuttumista *Iltalehdestä* selittänevät resurssitekijät. Runsaasti yksityiskohtia sisältävien laadukkaiden grafiikoiden ja kertomukselliseen muotoon puettujen laajojen reportaasien tekeminen vie monin verroin enemmän aikaa kuin esimerkiksi valokuvien hyödyntäminen tai paljon haastattelusitaatteja sisältävien tapahtumajuttujen laatiminen. Toisaalta kyse on myös resurssien kohdentamisesta ja lehden urheilujournalistisesta kulttuurista (ks. Laine 2011, 312). Paperille painetut lehdet eivät pärjää digitaalisille viestimille nopeudessa, eivätkä informaation määrässä, joten loogista olisi satsata laatuun ja lukukokemuksellisuuteen.

LÄHTEET

Arponen, Antti O. (1991) *Amatööreistä ammatilaisiksi. Urheilutoimittajain Liitto 1931–1991*. Helsinki: Urheilutoimittajain Liitto.

Arth, Zachary W., Hou, Jue, Rush, Stephen W. & Angelini, James R. (2019) (Broad)casting a wider net: Clocking men and women in the primetime and non-primetime coverage of the 2018 Winter Olympics. *Communication & Sport* 7:5, 565–587. DOI: 10.1177/2167479518794505

Bentivegna, Sara & Marchetti, Rita (2019) News users on Facebook: Interaction strategies on the pages of El País, la Repubblica, Le Monde, and The Guardian. *Journalism Studies* 20:15, 2182–2199. DOI: 10.1080/1461670X.2019.1580149

Billings, Andrew & Angelini, James (2019) Equity achieved? A longitudinal examination of biological sex representation in the NBC Olympic Telecast (2000–2018). *Communication & Sport* 7:5, 551–564. DOI: 10.1177/2167479519863652

Biscomb, Kay & Matheson, Hilary (2019) Are the times changing enough? Print media trends across four decades. *International Review for the Sociology of Sport* 54:3, 259–281. DOI: 10.1177/1012690217716574

Brown, Kenon A., Brown-Devlin, Natalie, Devlin, Michael B. & Billings, Andrew C. (2019) The evolution and fragmentation of olympic media consumption and its impact on the entertainment value of the 2018 Winter Olympics. *Communication Research Reports* 36:2, 103–113. DOI: 10.1080/08824096.2019.1586665

Capranica, Laura, Minganti, Carlo, Billat, Veronique, Hanghoj, Signe, Piacentini, Maria Francesca, Cumps, Elke & Meeusen, Romain (2005) Newspaper coverage of women's sports during the 2000 Sydney Olympic Games: Belgium, Denmark, France, and Italy. *Research Quarterly for Exercise and Sport* 76:2, 212–223. DOI: 10.1080/02701367.2005.10599282

Cho, Younghan (2009) Unfolding sporting nationalism in South Korean media representations of the 1968, 1984 and 2000 Olympics. *Media, Culture & Society* 31:3, 347–364. DOI: 10.1177/0163443709102709

Dahlén, Peter (2008) *Sport och medier. En introduktion*. Kristiansand: IJ-forlaget.

Delorme, Nicolas & Testard, Nadège (2015) Sex equity in French newspaper photographs: A content analysis of 2012 Olympic Games by L'Equipe. *European Journal of Sport Science* 15:8, 757–763. DOI: 10.1080/17461391.2015.1053100

Deuze, Mark (2004) What is multimedia journalism? *Journalism Studies* 5:2, 139–152. DOI: 10.1080/1461670042000211131

Erdal, Ivar John (2011) Coming to terms with convergence journalism: Cross-media as a

theoretical and analytical concept. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies* 17:2, 213–223. DOI: 10.1177/1354856510397109

Fink, Janet S. (2015) Female athletes, women's sport, and the sport media commercial complex: Have we really "come a long way, baby"? *Sport Management Review* 18, 331–342. DOI: 10.1016/j.smr.2014.05.001

Finlay, Christopher J. (2016) National Proxy 2.0: Controlling the social media of olympians through national identification. *Communication & Sport* 6:2, 131–153. DOI: 10.1177/2167479516684756

Frederick, Evan L., Burch, Lauren M. & Blaszk, Matthew (2015) A Shift in set: Examining the presence of agenda setting on Twitter during the 2012 London Olympics. *Communication & Sport* 3:3, 312–333. DOI: 10.1177/2167479513508393

Hellman, Heikki & Ruohonen, Voitto (2020) Kirjallisuus kohtaa tabloidisaation: Pienempi sivukoko ja Helsingin Sanomien kulttuurijournalismin muutos. *Media & viestintä* 42:4, 213–234. DOI: 10.23983/mv.88449

Itkonen, Hannu, Ilmanen, Kalervo, Matilainen, Pertti & Jaskari, Liina (2008) *Media urheilun tulkina ja tekijänä*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, liikuntatieteiden laitos.

Jakubowska, Honorata (2017) Framing the winter olympic games: A content analysis of Polish newspapers coverage of female and male athletes. *Polish Sociological Review* 197:1, 67–81.

Jensen-Eriksen, Niklas, Mainio, Alekski & Hänninen, Reetta (2019) *Suomen suurin. Helsingin Sanomat 1889–2019*. Helsinki: Siltala.

Järvi, Outi (2006) "Informatiivinen graafi premillä" – Johdatusta sanomalehtigrafikan kieliooppiin. *Acta Wasaensia* 168. Vaasa: Vaasan yliopisto.

Kaiser, Kent (2018) Women's and men's prominence in sports coverage and changes in large-, medium-, and small-city newspapers, pre- and post-title IX: A local play for equality? *Communication & Sport* 6:6, 762–787. DOI: 10.1177/2167479517734852

Kaivosaaari, Annu (2017) "Lempeä Lydia" – "voimakas Björgen": naisihittäjien representoinnin muutokset Urheilulehden teksteissä vuosina 1905–2010. *Studies in Sport, Physical Education and Health*, 255. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-6984-4> (Tarkastettu 23.3.2020.)

King, Christopher (2007) Media portrayals of male and female athletes: A text and picture

- analysis of British national newspaper coverage of the Olympic Games since 1948. *International Review for the Sociology of Sport* 42:2, 187–199. DOI: 10.1177/1012690207084751
- Kivioja, Pasi (2018) *Iltapäivälehtien evoluutio median murroksessa: Hiipuva printti, nouseva digitaalinen mahti ja ansaintamallinen uusi asento*. Acta Universitatis Tampereensis 2439. Tampere: Tampere University Press. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0904-6> (Tarkastettu 27.3.2020.)
- KMT Lukija (2019). <https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2020/03/Lukijamaarat2019.pdf> (Tarkastettu 2.4.2020.)
- Kokkonen, Jouko (2008) *Kansakunta kilpasilla. Urheilu nationalismin kanavana ja lähteenä Suomessa 1900–1952*. Bibliotheca Historica 119. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kroon, Åsa & Eriksson (2019) The impact of the digital transformation on sports journalism talk online. *Journalism Practice* 13:7, 834–852. DOI: 10.1080/17512786.2019.1577695
- Kurvinen, Heidi (2013) *”En mä oo mies enkä nainen. Mä oon toimittaja.” Suku-puoli ja suomalainen toimittajakunta 1960- ja 1970-luvulla*. Acta Universitatis Ouluensis B Humaniora 113. Oulu: Oulun yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:9789526201702> (Tarkastettu 23.3.2020.)
- Kuutti, Heikki (2006) *Uusi mediasanasto*. Jyväskylä: Atena.
- Laine, Antti (2011) *Urheilujournalismin Suomi–Ruotsi-maaottelu. Vertaileva tutkimus suomalaisten ja ruotsalaisten iltapäivälehtien Ateenan 2004 ja Torinon 2006 olympia uutisoinnista*. Helsinki: Edita.
- Laine, Antti (2012) Katsaus suomalaisen urheilu-journalismin historiaan. Teoksessa Kalervo Ilmanen & Hanna Vehmas (toim.) *Liikunnan areenat. Yhteiskuntatieteellisiä kirjoituksia liikunnasta ja urheilusta*. Tutkimuksia 1/2012. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, liikuntakasvatuksen laitos, 273–288.
- Laine, Antti (2016a) Gender representation of athletes in Finnish and Swedish tabloids: A quantitative and qualitative content analysis of Athens 2004 and Turin 2006 Olympics coverage. *Nordicom Review* 37:2, 83–98. DOI: 10.1515/nor-2016-0012
- Laine, Antti (2016b) Meter for the quantitative analysis of newspaper sport material. *Studies in Media and Communication* 4:2, 44–53. DOI: 10.11114/smc.v4i2.1703
- Laine, Antti & Turtiainen, Riikka (2018) Urheilujournalismin vallan vaihtokoirana? Ta-
- pauskohtaisessa tarkastelussa huippu-urheilun muutostyötä käsittelevä uutisointi suomalaisissa sanomalehdissä. *Media & viestintä* 41:4, 280–301. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/77461> (Tarkastettu 25.3.2020.)
- Lewis, Seth C., Holton, Avery E. & Coddington, Mark (2014) Reciprocal Journalism: A concept of mutual exchange between journalists and audiences. *Journalism Practice* 8:2, 229–241. DOI: 10.1080/17512786.2013.859840
- Lund, Maria Konow (2012) More news for less: How the professional values of 24/7 journalism reshaped Norway's TV2 newsroom. *Journalism Practice* 6:2, 201–216. DOI: 10.1080/17512786.2011.633791
- Malmelin, Nando & Villi, Mikko (2016) Audience community as a strategic resource in media work. *Journalism Practice* 10:5, 589–607. DOI: 10.1080/17512786.2015.1036903
- Mangeloloja, Esa (2020) Urheilun digitalisaatio: E-urheilun yllättävä voittokulku. Teoksessa Heikki Roiko-Jokela & Antero Holmila (toim.) *Urheilun kriisejä. Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 2019–2020*. Helsinki: Suomen urheiluhistoriallinen seura, 87–110. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:juu-202004162786> (Tarkastettu 22.3.2020.)
- Mudrick, Michael & Lin, Carolyn A. (2017) Looking on from the sideline. Perceived role congruity of women sports journalists. *Journal of Sports Media* 12:2, 79–101. DOI: 10.1353/jsm.2017.0011
- Pietilä, Jyrki (2008) *Kirjoitus, juttu, tekstilementti. Suomalainen sanomalehtijournalismin juttutyypin kehityksen valossa printtimedian vuosina 1771–2000*. Jyväskylä Studies in Humanities 111. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3454-5> (Tarkastettu 17.3.2020.)
- Pietilä, Veikko (1976) *Sisällön erittely*. 2. painos. Helsinki: Gaudeamus.
- Pänkäläinen, Seppo (1991) *Urheilujournalismin synty ja kehitys suomalaisessa päivälehdistössä ennen vuotta 1945. Kuningas jalkapallon julkisuus-tarina*. Tiedotusopin lisensiaattityö. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Robinson, Sue (2011) ”Journalism as Process”: The organizational implications of participatory online news. *Journalism & Communication Monographs* 13: 3, 137–210. DOI: 10.1177/152263791101300302
- Robinson, Sue & Wang, Yidong (2018) Networked news participation: Future pathways. *Media and Communication* 6:4, 91–102. DOI:10.17645/mac.v6i4.1674
- Salminen, Airi & Hakaniemi, Kirsi (2007) Facing the challenges of multi-channel publishing in a newspaper company. *Journal of Cases on Information Technology (JCIT)* 9:1, 54–72. DOI: 10.4018/jcit.2007010104
- Seppänen, Janne (2005) *Visuaalinen kulttuuri. Teoriaa ja metodeja mediakuvaan tulkitusajalle*. Tampere: Vastapaino.
- Sherwood, Merryn, Osborne, Angela, Nicholson, Matthew & Sherry, Emma (2017) Newswork, news values, and audience considerations: Factors that facilitate media coverage of women's sports. *Communication & Sport* 5:6, 647–668. DOI: 10.1177/2167479516645535
- Tang, Tang & Cooper, Roger (2018) The most social games: Predictors of social media uses during the 2016 Rio Olympics. *Communication & Sport* 6:3, 308–330. DOI: 10.1177/2167479516688438
- Turtiainen, Riikka (2012) *Nopeammin, laajemmalle, monipuolisemmin. Digitalisoituminen mediaurheilun seuraamisen muutoksessa*. Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen julkaisuja 37. Turku: Turun yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-5176-5> (Tarkastettu 26.3.2020.)
- Turtiainen, Riikka, Friman, Usva & Ruotsalainen, Maria (2018) ”Not Only for a Celebration of Competitive Overwatch but Also for National Pride”: Sportificating the Overwatch World Cup 2016. *Games and Culture* 15:4, 351–371. DOI: 10.1177/1555412018795791
- Vincent, John, Hill, John S., Billings, Andrew, Harris, John & Massey, C. Dwayne (2018) ”We are GREAT Britain”: British newspaper narratives during the London 2012 Olympic Games. *International Review for the Sociology of Sport* 53:8, 895–923. DOI: 10.1177/1012690217690345
- Virtapohja, Kalle (1998) *Sankarien salaisuudet. Journalistinen draama suomalaista urheilusankaria synnyttämässä*. Jyväskylä: Atena.
- Virtapohja, Kalle (2006) Finsk sportjournalistik står inför nya utmaningar. Teoksessa Rolf Edling, Anders Hammer, Jan Lindroth, Johan R. Norberg & Hanserik Tönneheim (toim.) *Idrottshistoriskt symposium 2005*. Stockholm: Sveriges Central-förening för Idrottens Främjande, 124–135.
- Wallin, Ulf (1998) *Sporten i spalterna. Sportjournalistikens utveckling i svensk dagspress under 100 år*. Göteborgs universitet: Institutionen för journalistik och masskommunikation.

LitT **Antti Laine** työskentelee yliopisto-
tutkijana Jyväskylän yliopiston liikunta-
tieteellisessä tiedekunnassa. Hänen tutki-
muksellisia mielenkiinnon kohteitaan ovat
muun muassa urheilumedia sekä liikunnan
ja urheilun yksityinen sektori.

FT, KTM, YTM **Sofia Kotilainen** on
Suomen historian dosentti Jyväskylän
yliopistossa ja kulttuurihistorian dosentti
Turun yliopistossa. Hän toimii parhaillaan
projektitutkijana Jyväskylän yliopiston
Soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa.
Kotilainen on tutkinut nimistöhistoriaa ja
henkilönnimikäytäntöjä, luku- ja kirjoitus-
taidon sekä kansankirjastojen historiaa,
ja viime aikoina myös urheilumedian
murrosta.

LIITE 1. TUTKIMUKSESSA KÄYTETYN MITTARIN MUUTTUJAT JA NIIDEN SISÄLTÄMÄT LUOKAT

1. JUTUT (A1–P1)	G1. Jutun urheilumuoto	N1. Jutun toimittaja	3. AINEISTOKOOSTE (A3–K3)
A1. Olympiakisat 1. Calgary 1988 2. Pyeongchang 2018 B1. Jutun julkaisupäivämäärä C1. Jutun koodi D1. Jutun pääotsikko E1. Jutun aihealue 1. Doping 2. Katsaus kisahistoriaan 3. Katsotjat ja kisojen seuraaminen 4. Kilpailu- ja otteluennakko 5. Kilpailu- ja otteluraportti 6. Kisakaupunki, -paikat ja -järjestelyt 7. Kisaospas 8. Palkinnot, palkintojenjako ja juhlinta 9. Poliittikka ja poliitikot 10. Sairastumiset ja loukkaantumiset 11. Talous ja raha 12. Televisio ja urheilutoimittajat 13. Terveiset urheilijoille 14. Tuomarit, tuomaritoiminta ja protestit 15. Urheilijoiden esittely 16. Urheilijoiden taustajoukot 17. Vartalat ja vaatteet 18. Vedonlyönti 19. Sekalainen 20. Muu F1. Juttutyypit 1. Ennako- ja tapahtumahaastattelut 2. Ennako- ja tapahtumajutut 3. Henkilöjutut ja -haastattelut 4. Kiertohaastattelut 5. Kuvajutut ja julisteet 6. Mielipidejutut ja arviot 7. Raportit ja reportaasit 8. Tietovisat 9. Tiivistys muista lehdistä 10. Tulokset, tilastot ja taulukot 11. TV:n ja radion ohjelmalistat 12. Utissähkeet 13. Verkkolehden ja -tv:n sisällöt 14. Vinkkijutut	0. Ei urheilulajia 1. Alppihihto 2. Ampumahiihto 3. Curling 4. Freestylehiihto 5. Jääkiekko 6. Kaukalopikaluiستل 7. Lumilautailu 8. Maastohiihto 9. Maastohiihto/Matinkainen 10. Maastohiihto/Niskanen 11. Maastohiihto/Niskanen ja Pärämäkoski 12. Maastohiihto/Pärämäkoski 13. Mäkihypy 14. Mäkihypy/Nykanen 15. Ohjaskelkailu 16. Pikaluiستل 17. Rattikelkailu 18. Skeleton 19. Taitoluistelu 20. Yhdistetty 21. Sekalainen H1. Jutun urheilijan kansalaisuus 0. Ei urheilijaa 1. Kotimainen 2. Ulkomainen 3. Koti- ja ulkomainen I1. Jutun urheilijan sukupuoli 0. Ei urheilijaa 1. Mies 2. Nainen 3. Mies ja nainen J1. Jutun muu henkilö 0. Ei muuta henkilöä 1. Entinen urheilija 2. Katsoja ja kaupunkilainen 3. Poliitikko 4. Tuomari ja kisajärjestäjä 5. Urheilijan läheinen 6. Urheiluorganisaation edustaja ja urheilijan muu taustajoukko 7. Urheilutoimittaja 8. Valmentaja 9. Sekalainen 10. Muu K1. Jutun muun henkilön sukupuoli 0. Ei muuta henkilöä 1. Mies 2. Nainen 3. Mies ja nainen L1. Jutun sijainti 1. Lehden etusivu 2. Urheilun etusivu 3. Muu urheilusivu M1. Jutun koko (cm²)	0. Ei kirjattu 1. Lehden toimittaja 2. Toimituksen ulkopuolinen henkilö 3. Tietotoimisto O1. Jutun toimittajan sukupuoli 0. Ei kirjattu 1. Mies 2. Nainen P1. Jutun toimittajan valokuvan koko (cm²) 2. KUVAT (A2–F2) A2. Jutun koodi B2. Jutun sisältämien kuvien lukumäärä C2. Kuvan koko (cm²) D2. Kuvan kohde 0. Ei kuvaa 1. Kotimainen urheilija 2. Ulkomainen urheilija 3. Koti- ja ulkomainen urheilija 4. Entinen urheilija 5. Katsoja ja kaupunkilainen 6. Kisapaikat ja maisemat 7. Poliitikko 8. Symbolit ja karttakuvat 9. Tuomari ja kisajärjestäjä 10. Urheilijan läheinen 11. Urheiluorganisaation edustaja ja urheilijan muu taustajoukko 12. Urheilutoimittaja 13. Valmentaja 14. Muu E2. Kuvan kohteen sukupuoli 0. Ei henkilöä 1. Mies 2. Nainen 3. Mies ja nainen F2. Kuvan väri 0. Ei valokuvaa 1. Värivalokuva 2. Mustavalkovalokuva	A3. Olympiakisat 1. Calgary 1988 2. Pyeongchang 2018 B3. Päivämäärä C3. Lehden sivumäärä D3. Lehden palstatila (cm²) E3. Urheilua lehden etusivulla (cm²) F3. Urheilusivujen määrä G3. Urheilusivujen palstatila (cm²) H3. Olympiauutisoinnin määrä urheilusivulla (cm²) I3. Muun urheilu-uutisoinnin määrä urheilusivulla (cm²) J3. Mainosmateriaalin määrä urheilusivulla (cm²) K3. Urheilu-uutisointi urheilusivulla yhteensä, ei mainoksia (cm²)